

له گه ل کیدا

داده نیشیت و هاورییه تی کی ده کهیت ؟

مَنْ تَجَالِسَ وَمَنْ تَصَاحِبَ ؟

نووسینی : عبد الله علي الجعیش

وهرگیپانی : ماموستا محمد عبد الرحمن لطیف

۱۴۲۹ کوچی

چاپی دووهم

له بکلا و کر له و کلانی

مائپه ری به ههشت

www.ba8.org

✉ islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عیراقه - کوردستان - که لار

هه هه هه هه هه له گه لمان بن بو بهر هه هه هه نو هه

کتیبی ژماره (۲۵)

پيشه كي چاپي دووم

سو پاس و ستايش بۆ خواي په روه ردگار (يك مانگ) تپه پر نه بوو به سهر چاپي يه كه مي ئه م ناميله كه يه دا هه موو
نوسخه كاني ته واو بوون و داواكاري يه كي زوريشي له سهره ...

ده توانم بليم : هوي سهره كي ئه مه ش ده گه رپته وه بۆ چه ند خالتيك ، له وانه :

١ - گرنكي نووسراوه كه ، چونكه باس له بابه ته كي واقعي و زيندوو و پيوستي رۆژگاري ئيستا ده كات .

٢ - ساده يي شيوازي دارشتن و به رده ست خستني زانباري يه كان بۆ لاواني ئه مپو كه به ئاسانترين شيوه بتوانن لسي
تبيگن و پسي سوودمهندين ، چونكه به راستي وشه و زارواهي زل و په ونه قداري بي ناوه پوك ميشكي زوريه ي لاواني
ئهمپوي ماندوو كردوو .

٣ - خويندنه وه ي ئه م ناميلكه يه و هاوشيوازه كاني هيژ و توانايه ك ده به خشيت به لاواني رۆژگاري ئيستا كه له
بوشاييه كي روجي و حاله تيكي ده رووني ناهه مواردا ده زين ، به راستي دباري كردني هوكاره كاني ئه م حاله ته و ده ستنيشان
كردني رينگاكاني چاره سهر ده بيته مايه ي پر كردنه وه و چاره سه كردني ئه و بوشاييه روجي و حاله ته ده رووني يه ناهه مواره
، ناوه پوكي ئه م ناميلكه يه ش هه ولكي
دلسوزانه بوو له م بواره دا .

پيم باشه ليره دا ئامازه به چه ند خالتيك بده م :

١ - له م چاپه نوي يه دا به هاوكاري و پيداچوونه وه و تيبيني چه ند برا و خوشكيكي به ريز هه له چاپي يه كاني چاپي
يه كه مي ئه م وه رگيرانه راستكرانه وه ، داواكارم خواي گوره پاداشتي هه مويان به چاكه بداته وه و نمونه يان زور بكات و
ئه و هه وله دلسوزانانانان بكات ه صه ده قه يه كي به رده وام بۆ قه بر و قيامه تيان .

٢ - هه نديك له خويندنه راني ئه م زنجيره يه (له گه ل كيدا داده نيشيت و هاوهر پيه تي كي ده كه يت ؟) و زنجيره كه ي پيشوويش
(براي لاوم چون به رهنگاري ناره زوو ده بيته وه ؟) :

پرسياريان ده كرد سه بارت به وه ي ئايا بۆ چي ته نها باسي (برا) و (برايه تي) و (برايان) ده كرئيت ؟ ئه ي بۆ باسي
(خوشك) و (خوشكايه تي) و (خوشكان) ناكريئت ؟

له وه لامدا ده ليم : ئه مه ئه وه ناگه يه نيئت كه وا ئيمه خوشكاني به ئيمان و حه يا و حيشمه ت په راويژ ده خه ين !

نه خير هه رگيز وانويه و هه ر كه سيكيش و تبيگات ئه و زور به هه له دا چوو !

له بهر ئه مه له كتيبتي (برايه تي نيوان موسلمانان) دا له په راويزي لاپه ره (٤) دا ئامازه م به هوكاري ئه مه داوه و نووسيومه

:

پيوسته ئه وه بزائريئت كه ئه م بابه ته (برايه تي) و هاوشيوازه كاني ته نها تاييه ت نييه به پياواني موسلماننه وه ، به لكو نافرته تان
و خوشكاني موسلمانيش ده گريته وه چونكه (برايه تي له نيوان پياواندا = خوشكايه تي له نيوان نافرته تاندا) ، پينغه مبه ري خوا (ﷺ)
فه رمويه تي : ((إئما النساء شقائق الرجال)) [صحيح سنن أبي داود رقم : (٢١٦)] .

واته : نافرته تان هاوشان و له ريزي پياوان دان .

له مه وه ئه وه تيده گه ين كه هه ر نايه ت و فه رموده يه ك فه رماني تيذا بوو بۆ پياوان يان باسي پياواني ده كرد ئه و نافرته تانيش
ده گريته وه .

قال الحافظ ابن حجر في "فتح الباري شرح صحيح البخاري" :

(إِنَّمَا خَصَّ الذَّكَرَ بِالذَّكَرِ لِكَوْنِ الرِّجَالِ فِي الغَالِبِ هُمُ المَخَاطِبُونَ والنِّسَاءُ شَقَائِقُ الرِّجَالِ فِي الأَحْكَامِ إِلاَّ مَا خَصَّ) .
 واته : بهراستی له بهر ته وه به تاییهت باسی ره گهزی نییر کراوه چونکه زۆریه ی جار گوفتار پروبه پروی پیاوان کراوته وه و
 ئافره تانیش له باسی نه حکامه کانی شه رعدا هاوشانن و له ریزی پیاوان دان ئیلا لهو حوکمانه دا نه بیته کهوا تاییهتن به پیاوانه وه .
 خوی گه وه له قورئاندا فرمودیه تی : ﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾ [سورة التوبة] .
 واته : ئیمانداران له پیاوان و ئافرهتان هه ندیکیان دۆست و پشتیوانی هه ندیکی تریانن ، هه موویان فه رمان ده کهن به
 چاکه و پیگری ده کهن له خراپه و نوێژ ده کهن و زهکات ده دن و گوێراپه لی خوا و پیغه مبه ره که ی ده کهن ، ئه وانه خوا
 ره حمیان پی ده کات ، به راستی خوا به ده سه لات و دانایه .

۳ - سه بارهت به (پیکه وه دانیشتن و هاوهرییه تی و په یوه ندی نیوان کوران و کچان) که له م نامیلکه یه دا ئامازه ی بو
 نه کراوه و بابه تیکی زۆر هه ستیار و پیویست و زیندوویشه به پشتیوانی خوی گه وه له زنجیره ی داهاتوودا ده یخه ی نه بهر
 لی کۆلینه وه و له ژیر ناو نیشانی **(هاوهرییه تی و په یوه ندی نیوان کوران و کچان)** دا چاپ ده کریت (إن شاء الله) .
 له کۆتایی ئه م پێشه کی یه دا دووباره سوپاس و ستایشی خوی زانا و دانا ده که م و داوای لیده که م که ئه م هه وه
 که مه م به پاکی لی قه بول بکات و بیکاته تیشوو یه ک بو قه بر و قیامه تم ..

وه رگیپ : محمد عبد الرحمن لطیف

(که لار : ۲۴ / ۴ / ۱۴۲۹ ک - ۲۹ / ۵ / ۲۰۰۸)

پیشه کی نووسهر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين ، وصلى الله وسلم على عبده ورسوله نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .

أما بعد :

ئەم نوسراوه چەند لاپەرە یە که کۆمکردوونە تە وە له فەرموودە کانی پیغەمبەر (ﷺ) ، وە له ووتە ی زانایان و دانایان سە بارەت بە هاندان بۆ هەلبژاردنی هاوهری و برادەری صالح و چاک ، وە سە بارەت بە ووریا کردنە وە و ئاگادار کردنە وە له هاوهری و برادەری خراپ ، له گە ل پوون کردنە وە ی بەر هەم و شوینە واری ئەم و ئە ویش .

هیچ هەول و تیکۆشانی منی تیدا نی یە جگە له هەلبژاردن و بەند کردن و کۆکردنە وە ی نە بیّت له جیگایە کدا ، بۆ ئە وە ی بکە ویتە بەر چاوی برایانی خواییم له گە نجه بە هیوا و ئومید مە ندە کان .

برا و خوشکی گەنج :

ئەم ووتە و حکمە تانە بکە بە چرایە ک پووناکی لیو وە ر بگرت ، وە نە کهیت هەلبژاردنی هاوهریکەت بەند بیّت بە خۆشە و یستی سروشتیە وە یان بە هەوا و ئارەزوو وە یان بە (مزاج) وە ، چونکە چەندین مرۆف هە یە خۆپاریزی دە کات له خوار دە مە نیە ک که حەزی لی دە کات یان له ئارەزوویە ک که دە روون و نە فسی بۆی دە روانیّت ئە مە ش له ترسی ئە و ئە نجامە ی که لیی دە کە ویتە وە چ ئیستا بیّت یان له داها تو دا .

وە له بیرت نە چیت بپاریزە وە بۆ برای موحتاجت پارانه وە یە کی نهینی که خوا سوودە که ی بگە یه نیّت بە ئە و و بە تۆش .

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .

عبد الله بن علي الجعیش

القصيم — بريدة — كلية الشريعة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على مَنْ بعثه الله رحمةً للعالمين ، وعلى آله وصحبه أجمعين .
وبعد :

خوای پاک و پایه بهرز مه بهستی خوی له دروست کردنی جنۆکه و مروّف دیاری کردوو هه ویش : په رستنی خوایه به
تهنها به بی شهريک و هاوهر لپریاردان بوی ، وه که فهرموویه تی : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [سورة الذاریات] .
واته : خوا جنۆکه و مروّفی دروست نه کردوو هه تنها بوی که مه بهست نه بییت هه ویش په رستنی خوایه به تاک و تنها و
بی شهريک و هاوهر لپریاردان بوی .

وه فهرموویه تی : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ [سورة النحل] .
واته : ئیمه بوی هه موو ئوممهت و قهوم و کومه له خه لکیک پیغه مبه ریگمان ناردوو بوی هه وی : خوا به تنها به رستن
و دور بکه ونه وه له طاغوت و هه وانیه که جگه له خوا ده په رستین .

وه فهرموویه تی : ﴿ تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ [الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْغَفُورُ] [سورة الملك] .

واته : گه وره یی و پایه بهرز بوی هه خوایه کی که مولکی به دهسته و توانای به سه هه موو شتیگدا هه یه ، هه
خوایه کی که مردن و ژیا نی دروست کردوو بوی هه وی تا قیبتان بکاته وه تا ده ریکه ویت کامتان کرده وه تان چاکتره ، وه هه
خوایه توانای به سه هه موو شتیگدا هه یه و لیبورده شه بوی تا وانباران .

وه جگه له مانه هه چه ندین ئایه تی تر هه ن که به لگه ن له سه ر دیاری کردنی ئامانج و مه بهست له دروست کردنی خه لک
که هه ویش په رستنی خوایه به تاک و تنها و بی شهريک .

وه دانایه تی و حکمه تی خوا له دروستکراوه کانیدا و ده خوازیت که مروّف به سروشتی خوی چه ز له تیکه لای کی که سانی
تر بکات و له گه لیا ندا دانیشیت و کوبیته وه .

وه هه دانیشتن و هاوهر پیه تی به شوینه وار و پاشماوه ی پوون و ئاشکرای هه یه له سه ر بۆچوون و ریبار و په وشت و
ئاکاری مروّف ، وه هۆکاری کی کاریگه ره بوی دیاری کردنی پاشه رۆژ و داهاتوی مروّف و به خته وه ری دنیا و دوا پۆژی .

چونکه مروّف کاریگه ره ده بییت و چاو له هاومه جلیس و هاوهر پیه تی ده کات له بۆچوون و بیروباوه ر و په وشت و ئاکار و
کرده وه کانیدا ، وه هه چاو لیگردنه هه له ناخ و له سه ر جهسته و بۆچوون و په وشت و کرده وه کانیدا په نگ ده داته وه .

وه شه رع و عه قل و واقع و هه زمون (التجربة) و بینیش هه موو به لگه ن له سه ر هه ئه م راستی به .

جا له به لگه کانی شه رع : هه هه واله یه که خوای پاک و بی عیب بۆمان باس ده کات سه باره ت به په شیمان بوونه وه ی
سته مکار و زالم له پۆژی قیامه تدا له سه ر هاوهر پیه تی کردنی له گه ل که سانیکی گومرا و لادهر له ریگای راست که بوونه ته

هۆکاری گومرا بوونی ، خوای پایه بهرز ده فهرمویت : ﴿ وَيَوْمَ يَعْزُ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴾ [سورة الفرقان] .
﴿ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴾ [سورة الفرقان]

واته : له پۆژی قیامه تدا سته مکار و زالم له په شیمانیدا چه پ ده کات به هه ردوو ده ستیدا و ده لیت : خۆزگه ریگا و
پیباری پیغه مبه رم (ﷺ) بگرتبایه ته بهر ، وه نه مان بوی خۆم خۆزگایه فلانه که سم نه کردایه به هاوهر پیه تی خۆم چونکه هه
گومرای کردم و ریگای یاد کردنی خوای له بیر برده وه دوی هه وی که هات بوی لام و بوو به هاوهر پیه ، وه شه یان به رده وام
مروّف له خسته ده بات و ده یخسکی نییت .

ئيمامي (ابن جرير الطبري)^(١) له ته فسيري ئه م ئايه ته دا فه رمويه تي :

(له پوژي قيامه تدا سته مكار و هاويه ش په يدا که ر له په شيمانيدا قه پ ده کات به هه ردوو ده ستي خويدا له سه ر ئه و که مته رخه مي پيه ي که کردويه تي ده ر حقه به خوا ، و خو ي له ناو بردووه و فه وتان دوويه تي به کو فر کردن له پيناو گوپراه لي کردني هاوړي و براده ره که يدا که ريگري لي ده کرد له سه ر ريگاي راستي خوا ، وه ده لئيت : خوژگايه له دونيادا ريگاي پينغه مبه رم (ﷺ) بگرتبايه ته بهر .. واته : ريگاي پزگاري له سزاي خوا).

وه که خواي گه وره ده فه رمويت : ﴿لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي﴾ هه والي په شيماني ئه و که سه مان بو باس ده کات له سه ر ئه و هي که پيشتر له دونيادا کردويه تي له تاوان کردن ده ر حقه به خوا له پيناو گوپراه لي کردني هاوړي که ي : واته : (گومپاي کردم و لای دام له ريگاي ئيمان و قورئان دواي ئه و هي که هات بولام و بوو به هاوړيم و ريگري لي کردم له سه ر ريگاي خوا)^(٢).

هه روه ها خواي پاک و پايه بهر زه فه رمويه تي : ﴿الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ [سورة الزخرف] . واته : براده ران له پوژي قيامه تدا هه نديکيان دوژمني هه نديکيان ته نها که ساني له خوا ترس و خو پاريزه ر له تاوان نه بيټ .

جا براده ران و هاوه لان له سه ر غه يري گوپراه لي بو خوا هه نديکيان دوژمني هه نديکيان له پوژي قيامه تدا ، وه سه رچاوه و هوکاري ئه م دوژمنايه تي به بريتي به له و هي که هه نديکيان يارمه تيد هري هه نديکي تريان بووه له سه ر ناحه قي ، و بانگه واز کاري بووه بو لاري بوون و گومپاي .

به لام براده ره له خوا ترسه کان ئه وانه ي که خو يان ده پاريزن له تاوان ئه و خوشه ويستي هه نديکيان بو هه نديکي تريان له پوژي دوايدا به هيژ تره له خوشه ويستي دونيا ، ئه مه ش له بهر ئه و هي که هه نديکيان يارمه تيد هري هه نديکي تريان بوون بو کاري خير و چاکه ، وه هانده ري به کتر بوون بو گوپراه لي خوا و پينغه مبه ر (ﷺ) ، وه به کتر يان ووريا و ناگادار ده کرده وه له خراپه و خراپه کاري .

پينغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تي : ((إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوِّءِ : كَحَامِلِ الْمَسْكِ وَنَافِخِ الْكَبِيرِ ، فَحَامِلُ الْمَسْكِ إِذَا أُنْ يُحْدِثِكَ ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحاً طَيِّبَةً ، وَنَافِخُ الْكَبِيرِ * إِذَا أُنْ يُحْرِقُ ثِيَابَكَ ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحاً خَبِيثَةً))^(٣).

^(١) تفسير الطبري : (١٩ / ٧) .

^(٢) ئيمامي (السيوطي) له ته فسيره که يدا (٦ / ٢٥٠) له (ابن عباس) هوه (أثر) يك ده گپريته وه و (سند) ه که شي به (صحيح) داناوه ، ئه مه ش له پوونکردنه و هي هو ي دابه زيني ئه م ئايه ته دا ، که به هو ي (عقبه بن أبي معيط) هوه دابه زيوه له کاتيکدا که موسولمان بوو ئه نجا هه لگه پايه وه و وزي له ئيسلام هينا له بهر خاتري هاوړي پيه کي کافر و بي باوه ري که له و کاته دا له شام بوو ، ئه نجا که براده ره که ي گه پايه وه و ناماده بوو توپه بوو له (عقبه) ، جا ئه ويش کو فری کرد و هه لگه پايه وه له ئيسلام له بهر خاتري ئه و هاوړي کافر و مل هوړي .

به لام له گه ل ئه مه شدا له (علم الأصول) دا ئه وه سه لمينراوه : (إنَّ العبرة بعموم اللفظ لا بخصوص السبب) واته : عيبره ت به گشتيتي له فزي ئايه ته که يه نه ک به تاييه تمه نديتي هوکاري دابه زينه که ي .

بو يه ئيمامي (ابن کثير) فه رمويه تي : (جا چ ئه م ئايه ته هو ي دابه زيني (عقبه بن أبي معيط) بيټ يان غه يري ئه و له بهد بهخت و خه سارو مهنان : ئه و ا گشتي به بو هه موو سته مكار و زالمان) تفسير ابن کثير : (٦ / ١١٦) .

* (الكبير : وهو زق أو جلد غليظ يُنفخ به النار) عمدة القاري : (٩ / ٣٠٨) .

واته : بريتي به له پيستيکي ئه ستور له ريگه يه وه فوو ده کريت به ناگردا .

^(٣) صحيح البخاري رقم : (٢١٠١) و (٥٥٣٤) و صحيح مسلم رقم : (٢٦٢٨) من حديث أبي موسى ، واللفظ المذكور لمسلم .

واته : نمونه ي هاومه جليسي چاك و هاومه جليسي خراپ : وه كو هه لگري بوني ميسك (واته بون فروش) و فووكار به كورده دا وايه ، جا هه لگري بوني ميسك يان له و بونه ت پي ده به خشيت يان لي دي ده كريت يان بوني خوشي لي هه لده مژيت ، به لام فووكار به كورده دا يان جله كانت ده سوتيني يان بوني پيسي لي هه لده مژيت .

پيغه مبر (ﷺ) - له م فرموده يه دا - نه وه ي پوون كردوه ته وه كه هاومه جليس و برادره كارى گه رى هه يه له سه ر هاومه جليس و برادره كه ي به خراپه يان به چاكه ، به پي چاكي تي و گه نده لي تي نه وه كه سه ، ده بينيت هاوهرپي چاكي شوبهان دووه به هه لگري بوني ميسك (واته بون فروش) چونكه نه گه ر تو له گه ليدا دانيشيت و هاوهرپيه تييت كرد نه وا بي گومان له وه وه يه كي ك له م سي شته ت ده ست ده كه وي ت :

يان له و بونه ت پي ده به خشيت ، يان لي دي ده كريت ،

يان به لايه ني كه مه وه بوني خوشي لي هه لده مژيت كه كارى گه رى هه يه بون سه ر ده روون و لاشه و جله كانت ، هه روه ها هاومه جليس و برادره ي چاك بي گومان سوودي لي ده بينيت و سوودم ند ده بيت به دانيشتن له گه ليدا ، وه ك چون دواي كه مي كي تر باسي سووده كاني دانيشتن و هاوهرپيه تي كردني چاكه كاران و خي رخوازان ده كه م .

هه روه ها پيغه مبر (ﷺ) هاومه جليسي خراپي شوبهان دووه به فووكار به كورده دا ، نه مه يان بليسي ناگره كه ي به رز و بلاو ده بيت ته وه و دي ت به سه رتا و جله كانت ده سوتيني ، يان به لايه ني كه مه وه بوني پيسي لي ده بينيت كه به ر لاشه و جله كه ت ده كه وي ت ، هه روه ها هاوهرپي خراپ بي گومان زه رمه ند ده بيت به دانيشتن له گه ليدا ، وه ك چون به ووردي باسه كه ي دي ت .

(النووي) په حمه تي خواي لي بيت سه باره ت به م فرموده يه فرموده يه تي : (فيه مُجالسة الصالحين وأهل الخير والمروءة ومكارم الأخلاق والورع والعلم والأدب ، والنهي عن مُجالسة أهل الشرِّ وأهل البدع ومن يغتاب الناس أو يكثر فجره وبطالته ونحو ذلك من الأنواع المذمومة)⁽⁴⁾.

واته : نه م فرموده يه نه وه ي تي دايه كه : هاوهرپيه تي كردن و دانيشتن له گه ل پياوچاكان و خي رخوازان و كه ساني خاوه ن كه سايه تي و پياوه تي و ره وش پيروز و خوپاريز له وه ي كه ترسي قيامه تي له سه ره و خاوه ن زانست و به نه ده ب كاري كي فه رمان پي كراوه ، هه روه ها قه ده غه كردني هاوهرپيه تي كردن و دانيشتن تي دايه له گه ل خراپه كاران و بي ده چه يه كان و نه وانه ي كه غه يبه تي خه لك ده كه ن يان نه وانه ي كه تاوان زور ده كه ن و بي كارن و هاوشيوه ي نه مانه له جو ره زه مكاروه كان .

وه (ابن حجر) يش په حمه تي خواي لي بيت فرموده يه تي : (وفي الحديث النهي عن مُجالسة من يتأذى بمُجالسته في الدين والدنيا ، والترغيب في مُجالسة من ينتفع بمُجالسته فيهما)⁽⁵⁾.

واته : نه م فرموده يه قه ده غه كردني هاوهرپيه تي كردن و دانيشتن تي دايه له گه ل نه وه كه سه ي كه زه رمه ند و تووش ي نازار ده بيت له دانيشتن له گه ليدا له بواري دين و دنيا دا ، وه هانداني تي دايه بو هاوهرپيه تي كردن و دانيشتن له گه ل نه وه كه سه ي كه سوودم ند ده بيت له دانيشتن له گه ليدا له هه ر دوو بواره كه دا .

وه (السعدي) يش په حمه تي خواي لي بيت فرموده يه تي :

(پيغه مبر (ﷺ) دوو نمونه ي هيناوه ته وه و نه وه ي پوون كردوه ته وه كه وا هاوهرپي و برادره ي چاك تو له هه موو حاله تي كدا له گه لي له ده سكه وت و خي ردا ده بيت ، وه هه لگري بوني ميسك كه سوود ده بنيت له و ميسكه ي كه پييه تي ، يان به پي به خشين يان به به رامبر ، وه كه متريني نه مانه ماوه ي دانيشتن ته له گه ليدا كه تو ده رونت ناسوده ده بيت به

(4) شرح صحيح مسلم : (۱۶ / ۱۷۸) .

(5) فتح الباري : (۴ / ۳۲۴) .

بونی میسکه که ، جا ئه و خیره ی که تووشی بهنده ده بیته له هاوپرئ و براده ری چاکه وه به هیتر و چاکتره له میسکی زور چاک ، چونکه یان ئه وهت فیرده کات که سوودی لیده بینیت بو دین و دونیات ، یان ئاموژگاری یه کت پیشکesh دهکات ، یان وریا و ئاگادارت دهکاته وه له مانه وه له سهر ئه وه ی زیان و زهره رت پی دهگه یه نیت ، هاوپرئ و براده ری چاک هانت ده دات بو گو پراهی لئ خوی گه وره و چاکه کاری له گه ل باوک و دایک و گه یاندنی په یوه ندی خزمایه تی ، وه به رچاوت روشن دهکاته وه و که موکوری یه کانی خوتت پیشان ده دات ، وه بانگه وازت دهکات بو ره وشته پیروز و باشه کان به گو فتار و کردار و حال و ئاکاری ، چونکه مروفت راهینراوه له سهر چاولیکردنی هاوپرئ و ئه و که سه ی که له گه لیدا داده نیشیت ، ته بیعت و دهروونه کان هوگری یه کترن ، هه ندیکیان ئه وی تریان ده بات به ره و خیر یان به ره و دژه که ی ، وه که مترن شتیک سوودی لیببینیت له هاوپرئ و براده ری چاک - که سوودی که سوکایه تی پی ناکریت - ئه وه یه که به هو یه وه خوت دهگریته وه له خراپه کاری و تاوانه کان ، له بهر ئاگابوون له خاتری براده ری تی ، وه له بهر پیشبرکی کردن له کاری خیر و چاکه دا ، وه بو خوبه رز راگرتن له خراپه و خراپه کاری ، وه بو ئه وه ی پاریزگاریت لیبکات له کاتی ئاماده بوونت و نادیاریتدا ، وه بو ئه وه ی سوودمه ند ببیت به خوشه ویستی و دعای خیری بوته له کاتی ژیا نندا و له دوی مردنیشیت ، وه بو ئه وه ی بهرگریت لیبکات به هو ی په یوه ندی پی کردن و خوشه ویستی یه وه بوته ، که ئه مانه شتانیکن خوت ناتوانیت راسته وخو بهر په رچیان بده یته وه ، هه روه ها هاوپرئ و براده ری چاک هه ندیک جار ده تگه یه نیت به که سانیک و کارانیکه وه که په یوه ندی کردنت پی یانه وه سوودت پی دهگه یه نیت ...) تا کو تایی ووته که ی رحمه تی خوی پایه به رزی لیبیت^(۶) .

وه له م دیرانه ی که دین هه ندیک به ووردی باسی هاوپرئ و براده ر و گاریگه ری به خراپه یان به چاکه ده که م ، باسی هه ندیک له و به ره مانه ده که م که ده ستت ده که ویت له هاوپرئ و براده ری چاکه وه ، وه باسی ئه وه ش ده که م که هاوه ل و براده ری چاک چه ند کاریگه ری خیر و باشی هه یه به سهر مروفته وه له دنیا و دواپوژدا ، وه له پاش ئه مه شدا باسی فه زل و گه وره یی خوشه ویستی له بهر خوا و کاریگه ری یه که ی ده که م ، ئه نجا باسی هه ندیک له به ره مه کانی مه جلیسگی پان و دانیشتن له گه ل که سانی خراپه کار و گه نده لکاراندا ده که م ، وه باسی ئه وه ش ده که م که مه جلیسگی پان و دانیشتن له گه ل ئه م که سانه دا چه ند زیان و زهره ری لیده که ویتته وه و مروفت به ره و تیاچوون ده بات ، ئه نجا کو تایی ئه م لیکو لینه وه یه دینم به باسی هه ندیک له و وتانه ی که له پیشینه وه گپردارونه ته وه بو مان سه باره ت به هاندان بو هه لپژاردنی هاوه ل و براده ری چاک ،

وه گو مانی تیدا نی یه که وا خه لک له نیوان خو یاندا جیاوازن ، هه ندیکیان کللی خیر و چاکه یه و پینماییکاره بو ی ، وه هه ندیکیان کللی خراپه یه و ده یه نیتته ری ی ، وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((إِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ مِغَالِقَ لِلشَّرِّ ، وَإِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ مِغَالِقَ لِلْخَيْرِ ، فَطُوبَى لِمَنْ جَعَلَ اللهُ مَفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ ، وَوَيْلٌ لِمَنْ جَعَلَ اللهُ مَفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ))^(۷) .

واته : به راستی له نیو خه لکدا که سانیک هه ن کللی کردنه وه ی خیر و چاکه ن و داخه ری خراپه ن ، وه به راستی له نیو خه لکدا که سانیک هه ن کللی کردنه وه ی خراپه ن و داخه ری خیر و چاکه ن ، جا خوشه ختی بو ئه و که سه ی که خوا کللی کردنه وه ی خیر و چاکه ده خاته سهر دهستی ، وه وه یل و تیاچوون بو ئه و که سه ی که خوا کللی کردنه وه ی خراپه ده خاته سهر دهستی .

(۶) بهجة قلوب الأبرار — السحدیث الثامن والستون .

(۷) سنن ابن ماجه رقم: (۲۳۷) ، وحسنه الألبانی فی صحیح سنن ابن ماجه : (۴۶/۱) .

به ره مه کانی مه جلیسگیان و دانیشتن و هاوهرییه تی کردن لهگه ل چاکه کاراندا

ئو خیر و به ره مه مانه ی که له مه جلیسگیان و دانیشتن لهگه ل که سانی خیرکار و هاوهرییه تی کردنی براده ری چاکه کار دستت دهکون زورن ، ژماردن و کوکردنه وهیان نارپه حه ته ، وه ئه وه به سه بو من که له م جیگایه دا هه ندیکیان باس بکه م :

۱ - له وانه : به راستی ئه و که سه ی که داده نیشیت و هاوهرییه تی چاکه کاران دهکات به ره که ت و خیر و فه ری مه جلیسه که یان دهیگریته وه ، وه ئه و خیره که دهستی ئه وان دهک ویت ئه ویش دهگریته وه ئه گه ر چی کرده وه ی ئه و که سه ش نه گاته ئاستی ئه وان ، به لگه ش بو ئه مه ئه م فه رموده یه یه :

عن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ) : ((إنَّ لله ملائكة يطوفون في الطرق يلتمسون أهل الذكر ، فإذا وجدوا قوماً يذكرون الله تنادوا : هلموا إلى حاجتكم ، فيحفونهم بأجنحتهم إلى السماء الدنيا ، قال : فيسألهم ربهم — وهو أعلم بهم — ما يقول عبادي ؟ قال : تقول [يعني الملائكة] : يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيَحْمَدُونَكَ وَيُجَدِّدُونَكَ ، قال : فيقول : هل رأوني ؟ قال : فيقولون : لا والله يا رب ما رأوك ، قال : فيقول : فكيف لو رأوني ؟ قال : يقولون : لو رأوك كانوا أشدَّ لك عبادةً وأشدَّ لك تمجيداً وأكثر لك تسيحاً ، قال : فيقول : فما يسألوني ؟ قال : يقولون : يسألونك الجنة ، قال : فيقول : وهل رأوها ؟ قال : يقولون : لا والله يا رب ما رأوها ، قال : فيقول : فكيف لو رأوها ؟ قال : يقولون : لو أنَّهُم رأوها كانوا أشدَّ عليها حرصاً وأشدَّ لها طلباً وأعظم فيها رغبةً ، قال : فمِمَّ يتعوذون ؟ قال : يتعوذون من النار ، قال : فيقول : وهل رأوها ؟ قال : يقولون : لا والله ما رأوها ، قال : فيقول : فكيف لو رأوها ؟ قال : يقولون : لو رأوها كانوا أشدَّ منها فراراً وأشدَّ لها مخافةً ، قال : فيقول : أشهدكم أنني قد غفرتُ لهم ، قال : يقول : مَلَكٌ من الملائكة : فيهم فلان ليس منهم إنما جاء (لحاجة) ..

وفي لفظ : ((فيهم فلان عبد خطاء إنما مرَّ فجلس معهم ، قال : فيقول : هم الجلساء لا يشقى بهم جليسهم)) ..
وفي لفظ : ((وله غفرتُ ، هم القوم لا يشقى بهم جليسهم))^(۸) .

واته : خوی گه وره هه ندیک فریشته ی هه یه به ریگاو بانه کانداه سوپینه وه و به دوی مه جلیس و کوپری زیکرخوینه کانداه دهگه پین ، جا ئه گه ر خه لکانیکیان دوزیه وه که زیکر و یادی خوا دهکهن بانگی یه کتر دهکهن :
وهرن بو لای پیویسی یه که تان - ئه وه ی که به دوایدا دهگه پین - ، ئه وانیش دهوریان لیده گرن به باله کانیان تاوه کو ئاسمانی دونیا ..

په روهردگاریان پرسیاریان لی دهکات - له کاتیکیدا که ئه و زانایه به حالیان - ئایا به نده کانم چیان دهوت ؟
فریشته کانیش دهلین : خوییه تویمان پاک راده گرت له که م و کوپری و تویمان به گه وره داده نا و سوپاس و ستایشی تویمان دهکرد و تویمان به رز راده گرت ..

خوی گه وره دهفه رمویت : ئایا منیان بینیه ؟

فریشته کانیش دهلین : نه خیر سویند به خوا ئه ی په روهردگار تویمان نه بینیه ..

خوی گه وره دهفه رمویت : ئایا چۆن دهبو ئه گه ر منیان ببینایه ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : نه‌گه‌ر تو‌یان ببینایه نه‌وا زیاتر تو‌یان ده‌په‌رست و زیاتر تو‌یان به‌رز راده‌گرت و زیاتر تو‌یان پاک راده‌گرت له که‌م و‌کوری ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا داوای چیان ده‌کرد ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : داوای به‌ه‌شت ده‌کن ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا به‌ه‌شتیان بینویه ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : نه‌خیر سو‌یند به‌خوا نه‌ی په‌روه‌ر‌دگار به‌ه‌شتیان نه‌بینویه ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا چۆن ده‌بوو نه‌گه‌ر به‌ه‌شتیان ببینایه ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : نه‌گه‌ر به‌ه‌شتیان ببینایه نه‌وا زیاتر سور ده‌بوون له‌سه‌ر به‌ده‌ست خستنی و زیاتر به‌دوایدا

ده‌گه‌ران و زیاتر چه‌زیان لیده‌کرد ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا په‌نایان له‌چی ده‌گرت ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : په‌نایان ده‌گرت له‌ئاگری دۆزه‌خ ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا ئاگری دۆزه‌خیان بینویه ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : نه‌خیر سو‌یند به‌خوا نه‌ی په‌روه‌ر‌دگار ئاگری دۆزه‌خیان نه‌بینویه ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئایا چۆن ده‌بوو نه‌گه‌ر ئاگری دۆزه‌خیان ببینایه ؟

فریشته‌کانیش ده‌لین : نه‌گه‌ر ئاگری دۆزه‌خیان ببینایه نه‌وا زیاتر رایان لیده‌کرد و خو‌یان لی‌دوور ده‌خسته‌وه و زیاتر

لی‌ده‌ترسان ..

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ئیوه ده‌که‌م به‌شایه‌ت له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌من لی‌یان خوش‌بووم .

فریشته‌یه‌ک له‌فریشته‌کان ده‌لین : فلانه‌که‌سیان تیدایه‌له‌وه‌که‌سانه‌نی‌یه‌که‌وا زی‌کریان ده‌کرد به‌لکو بو‌کاریکی

پی‌ویست هاتبوو ..

له‌پی‌وایه‌تیکی تر‌دا هاتوو : فلانه‌که‌سیان تیدایه‌به‌نده‌یه‌کی تاوان‌باره و هه‌له‌ی زوره‌به‌لام به‌لایاندا تی‌په‌ر بووه و

نه‌ویش له‌گه‌لایاندا دانیش‌توو .

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : نه‌وانه‌ی مه‌جلیسی زی‌کر ده‌گی‌رن که‌سانیکن نه‌وه‌که‌سه‌ی له‌گه‌لایاندا دابنیشیت به‌د به‌خت

نابیت .

وه له‌پی‌وایه‌تیکی تر‌دا هاتوو :

خوای‌گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : له‌ویش خوش‌بووم ، نه‌وانه‌خه‌لکانیکن نه‌وه‌که‌سه‌ی له‌گه‌لایاندا دابنیشیت به‌د به‌خت نابیت .

* (أبو الفضل الجوهري) په‌حمه‌تی خوای لی‌بیت فه‌رموویه‌تی : (به‌پراستی هه‌رکه‌سیک نه‌هلی خیر و چاکه‌کارانی

خوش‌بویت نه‌وا له‌به‌ره‌که‌ت و خیر و فه‌ری نه‌وانی به‌ر ده‌که‌ویت ، سه‌گی‌ک که‌سانیکی خاوه‌ن چاکه‌ی خوش‌بویت و

هاو‌رییه‌تی کردن ، به‌هوی نه‌وه‌وه‌خوا له‌قورئاندا باسی کردوو .)

مه‌به‌ستی به‌وه‌سه‌گه‌سه‌گه‌ی هاوه‌لانی نه‌شکه‌وته‌که‌یه (أصحاب الكهف) که‌له‌م ئایه‌ته‌دا باس کراوه : ﴿وَكَلْبُهُم

بَسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ ﴿١٨﴾ [سورة الكهف] .

واته : سه‌گه‌که‌یان هه‌ردوو ده‌ستی پراخ‌ستبوو له‌پال ده‌رگای نه‌شکه‌وته‌که‌دا .

* (القرطبي) په‌حمه‌تی خوای لی‌بیت له‌ته‌فسیره‌که‌یدا له‌دوای هینانه‌وه‌ی وته‌که‌ی (الجوهري) دا فه‌رموویه‌تی :

(ده‌لیم : نه‌گه‌ر هه‌ندیک سه‌گ نه‌م پله‌به‌رزهی ده‌ست که‌وتبیت به‌هوی هاو‌رییه‌تی کردن و تیکه‌لاوی کردنی چاکه‌کاران و

دۆست و ئه ولیاکانی خواوه ، تا ئه و ئاسته ی که خوا له کتیبه که یدا ئه و هه والهی باس کردوو ، ئایا گومانته چۆنه به و ئیمانداره ته نها خوا په رستانه ی که تیکه لاری دۆست و ئه ولیاکانی خوا و چاکه کاران ده که ن و خۆشیان ده وین^(۹) .

* (الراغب الأصفهانی) په حمه تی خوی لیبیت فه رمویه تی : (هه ندیک له دانایان وتویانه : هه ر که سیک له گه ل چاکه کاریکدا دانیشیت ئه و به ره که ت و فه ری ئه و ی به ر ده که ویت ، هاومه جلیسی دۆستانی خوا به د به خت نابیت ئه گه ر چی سه گیکیش بیت وه ک سه گه که ی هاوه لانی ئه شکه وته که^(۱۰) .

۲ - وه له و به ره مانه : به راستی مروف راهاتوو له سه ر چاولیکردنی هاومه جلیس و هاوپیکه ی و کاریگه ر ده بیت به زانست و کرده وه و ئاکار و په وشته و به رنامه که یه وه ، جا ئه و که سه ی هاومه جلیسی چاکه کاران بیت کاریگه ر ده بیت پیاننه وه ، وه ئه وه جیگیربووه لای زانایانی په روره ده که وا کارتیکردن له ریگای چاولیکردنه وه به هیژ تره له کارتیکردن به گوفتار و ئامۆژگاری کردنه وه ، له به ر ئه وه پیغه مبه ر (ﷺ) فه رمویه تی : ((المرء علی دین خلیله ، فلینظر أحدکم من ینخال؟))^(۱۱) .

واته : مروف له سه ر دینی خۆشه ویسته که یه تی ، جا با یه کیک له ئیوه پروانیت بۆ ئه وه ی بزانیته کی خۆش ده ویت ؟ پیغه مبه ر (ﷺ) ئه وه ی پوون کردوو ته وه که وا مروف هاوشیوه و هاووینه ی برادر و هاومه جلیسه که یه تی له گرتنه به ری ریگای راست و به رده وام بوون له سه ری و کارچاکیتی و به هه مان شیوه ش له نه بوونی ئه مانده ، له به ر ئه مه به مه به سستی هاندان بۆ هه لبژاردنی هاومه جلیس فه رمویه تی : ((جا با یه کیک له ئیوه پروانیت بۆ ئه وه ی بزانیته برادریتی کی ده کات)) ، واته : با وورد ببیته وه بۆ ئه وه ی بۆی پوون ببیته وه ئایا کی برادریه تی ؟ وه بۆ ئه وه ی برادر و هاوپیکه هه لبژیریته که له دین و ئه خلاق و په وشته ی پازی بیت .

قال الخطابی : (قوله : "المرء علی دین خلیله" معناه : لا تُخالل إلا من رضیت دینه وأمانته ، فإتک إذا خالته قادک إلی دینه ومذهبه ، فلا تُغرر بدینک ، ولا تُخاطر بنفسک ، فتخالل من لیس مرضیاً فی دینه ومذهبه)^(۱۲) .

واته : مانای " مروف له سه ر دینی برادره که یه تی " ئه وه یه : برادریتی که س مه که ته نها که سیک نه بیت که پازیت له دین و ئه مانه تی ، چونکه ئه گه ر تۆ برادریتی کرد ئه و ده تبات و پاتده کیشیت بۆ لای دین و بۆچوونه که ی خۆی ، که واته دینه که ت مه خه ره حاله تیکه وه که تییدا هه لبخه له تیت ، و خۆت مه خه ره مه ترسی یه وه به وه ی که برادریتی و هاوپیته تی که سیک بکه یت که له دین و بۆچوونیدا جیی لی پازیبوون نه بیت .

* وه (سفیان بن عیینة) په حمه تی خوی لیبیت فه رمویه تی : (انظروا إلی فرعون معه هامان ! انظروا إلی الحجاج معه یزید بن أبی مسلم شر منه ! انظروا إلی سلیمان بن عبد الملک صحبه رجاء بن حیوة فقومه وسدده)^(۱۳) .

واته : پروان بۆ فیرعه ون هامانی له گه لدا یه ! پروان بۆ چه ججاج یه زیدی کوری موسلیمی له گه لدا یه که له خۆی خراپتره ! پروان بۆ سوله یمانی کوری عبد الملک ره جائی کوری چه یوه هاوپیته تی کردوو که بووه هۆی ریک کردنه وه و راستکردنه وه .

* وه (ابن مسعود ﷺ) فه رمویه تی : (ما من شیء أدل علی شیء ولا الدخان علی النار من الصاحب علی الصاحب)^(۱۴) .

(۹) الجامع لأحكام القرآن : (۱۰ / ۳۷۲) فی تفسیر سورة الکهف .

(۱۰) الذریعة إلی مکارم الشریعة ص : (۱۹۲) .

(۱۱) رواه أبو داود : (۵ / ۱۶۸) والترمذی (۴ / ۵۸۹ — ح ۲۳۷۸) وأحمد : (۲ / ۳۰۳) والبغوی فی شرح السنة : (۱۳ / ۷۰) وحسنه الترمذی والبغوی

والألبانی فی الصحیحة رقم : (۹۲۷) ، وحسنه العلامی فی کتاب النقد الصحیح رقم : (۱۱) و صحیح إسناده النووی فی ریاض الصالحین رقم : (۳۷۱) .

(۱۲) کتاب العزلة ص : (۱۴۱) .

(۱۳) کتاب العزلة ص : (۱۴۱) .

(۱۴) أدب الدینا والدین للماوردی ص : (۱۶۷) .

واته : هیچ شتیك نییه به لگه بیټ له سهر شتیك و دووکه ل به لگه بیټ له سهر بوونی ئاگر وهك هاوهری بو ناساندنی هاوهری .

* ههروه ها (ابن مسعود رضی اللہ عنہ) فهرموویه تی : (اعتبروا الناس بأخدا نهم [أي أصدقاتهم] ، فإن الرجل يُخادِنُ من يُعجبُهُ نحوه) ^(۱۵) .

واته : خه لك بیټون به براده ره كانیان ، چونكه پیاو براده ریټی كه سیك دهكات كه وا پپی سه رسام بیټ .
* وه ئیمامی (مالك) په حمه تی خوای لیټیټ فهرموویه تی : (الناس أشكالٌ كأشكالِ الطیر ، الحَمَام مع الحمام ، والغراب مع الغراب ، والبَطُّ مع البطّ ، والصَّعُو مع الصَّعُو ، وكلُّ إنسانٍ مع شكله) ^(۱۶) .

واته : خه لك هه مه جوړن وهك هه مه جوړیټی بالنده ، كوټر له گه ل كوټردایه ، و قه له پرهش له گه ل قه له پرهشدايه ، و سوټه له گه ل سوټه دایه ، و چوله كه له گه ل چوله كه دایه ، و هه موو مرؤقیكیش له گه ل هاوشیوه كهس خؤیدایه .
وه پیشه وا (ابن تیمیة) ش په حمه تی خوای لیټیټ فهرموویه تی : (الناس كأسراب القطا مجبولون علی تشبه بعضهم ببعض) ^(۱۷) .

واته : خه لك وهكو پوله كوركوپ وان راهینراون له سهر خو شوبه اندنی هه ندیكیان به هه ندیكی تریانه وه .
* وه هه ندیك له دانایان وتویانه : (اعرفْ أَخاك بِأخيه قَبلك) ^(۱۸) .

واته : براده ره كهت بناسه وه به براده ره كه ی له پیش تو .

واته به پراستی ئه و براده ره له سهر بوچوون و ریټیټی براده ره كه یه تی كه هاومه جلیسی بووه پیش ئه وه ی بیټه هاومه جلیس له گه ل تودا .

* وه (ابن حبان) په حمه تی خوای لیټیټ فهرموویه تی : (مِنْ أعظم الدلائل علی معرفة ما فیهِ المرء من تقلبه وسكونه هو الاعتبار بِمَنْ يُحادثه ویودّه ، لأنَّ المرء علی دین خلیله ، وطیرُ السماء علی أشكالها تقع) ^(۱۹) .

واته : له گه وره ترین به لگه كان له سهر ناسینه وه ی ئه وه ی كه له مرؤفدا هه یه له گورانکاری و دامه زراویټی بریتی یه له پیوه ری هه لسه نگانندی به و كه سه ی كه گفتوگوی له گه لدا دهكات و دوستایه تی له گه لدا هه یه ، چونكه مرؤف له سهر دینی براده ره كه یه تی ، وه بالنده كانی ئاسمان له سهر شیوه ی خویان پیک دین و دهبن .

* وه (عدي بن زيد) په حمه تی خوای لیټیټ فهرموویه تی :

(عن المرء لا تسألْ وسلْ عن قرینه

فكُلُّ قرینٍ بالمُقارنِ یقتدی

إذا كنتَ فی قومٍ فصاحبٌ خیارهم

ولا تصحبْ الأردی فتردی مع الردي) ^(۲۰) .

واته : پرسیار مه كه ده رباره ی مرؤف به لكو ده رباره ی هاوهری و براده ره كه ی پرسیار بکه .. چونكه هه موو براده ریك چاو له براده ره كه ی دهكات ، ئه گه ر تو له نیو خه لگانیکدا بوویت ئه وا هاوهری یه تی چا کترینه كه یان بکه .. وه هاوهری یه تی خراپه كه یان مه كه چونكه له گه ل خراپه كه یاندا ده كه ویته خواره وه .

^(۱۵) كتاب الإخوان لابن أبي الدنيا ص : (۱۲۰) .

^(۱۶) روضة العقلاء لابن حبان ص : (۱۰۹) .

^(۱۷) مجموع الفتاوى : (۲۸ / ۱۵۰) .

^(۱۸) أدب الدنيا والدين ص : (۱۶۷) .

^(۱۹) روضة العقلاء ص : (۱۰۸) .

^(۲۰) أدب الدنيا والدين ص : (۱۶۷) .

* وه (المنتصر بن بلال) په حمه تي خواي ليبيت فەرموويه تي :

(يزينُ الفتى في قومه ويشينهُ

وفي غيرهم : أخذائهُ ومداخلهُ

لكل امرئٍ شكُّ من الناس مثلهُ

وكلُّ امرئٍ يهوى إلى من يُشاكلهُ)^(٢١).

واته : نه وهی لاهو پراي نيته وه و له كه دارى بكات له نيو قه ومه كه ی و له نيو جگه له وانيشدا بريتي به له براده ره كانی و

نه وانیه كه له گه لئاندا هه لسوكه وت ده كات ..

هه موو مروفيك هاووپينه ی خوی هه به له نيو خه لكدا ، وه هه موو مروفيك هه زى له وه كه سه به كه له خوی ده چيټ .

* وه پيغه مبهه (عليه السلام) فەرموويه تي : ((الأرواح جنودٌ مُجندة ، فما تعارف منها ائتلف ، وما تناكر منها اختلف))^(٢٢).

واته : پوچه كان هه ربه كه له سه ره نه وه پوهشته دروست كراون كه له سه ري راهيټراون ، جا نه وانیه يان به كتر ده ناسن و

ناشنان به به كتر به كه ده گرن ، وه نه وانیه يان به كتر ناسن و نامون به به كتر جياواز ده بن .

(يقول عليه السلام : إنَّ الأجسادَ التي فيها الأرواح تلتقي في الدنيا ، فتألف وتختلف على حسب ما جعلت عليه من التشاكل أو التنافر

في بدء الخلق ، ولذلك ترى البرَّ السخِّير يحب شكله ، ويحِنُّ إلى تربِّه ، وينفر عن ضده ، وكذلك الرَّهقُ الفاجر يألف شكله ، ويستحسن فعله وينحرف عن ضده)^(٢٣).

واته : پيغه مبهه (عليه السلام) فەرموويه تي : به راستی نه و لاشانه ی كه پوحيان تيديه له دونيادا به به كه ده گن ، نه نجا

به كه ده گرن و جياواز ده بن به پي نه وهی كه تيئاندا هه به له هاوشيوه يه تي يان له نه سازيټي و له به كتر دوور كه تنه وه له

سه ره تاي دروست بوونيانه وه ، له به ره نه وه ده بينيت چا كه كار و خير ويست هاوشيوه ی خوی خو شده ويټ و شهيدا و

تامه زروي هاووپينه ی خويته تي و دوور ده كه ويته وه له دژه كه ی ، به هه مان شيوه مروفي سوک و خراپه كار هوگري هاوشيوه ی

خوی ده بيټ و كرداره كانی به باش داده نيټ و خوی لاده دات له دژه كه ی .

* وه (ابن الجوزي) په حمه تي خواي ليبيت فەرموويه تي :

(يُستفاد من الحديث أنَّ الإنسان إذا وجد من نفسه نُفرة عن ذي فضل وصلاح فينبغي أن يبحث عن المقتضي لذلك

ليسعى في إزالته فيتخلص من الوصف المذموم وكذا عكسه)^(٢٤).

واته : نه م فەرمووده به سوودي نه وهی لئ وه رده گيريټ كه وا نه گه ره مروف خو دوور خسته وهی له خاوه ن چا كه و

چا كه كاران له خويدا به ديكر ده وه پيوسته بگه ريټ به دواي هوگري نه مه دا بو نه وهی هه ول بدات بو نه هيشتني نه نجا

پزگاري بيټ له و سيفه ته زه مكاروه ، هه روه ها به پيچه وانه شه وه .

^(٢١) روضة العقلاء ص : (١٠٩) .

^(٢٢) أخرجه مسلم رقم : (٢٦٣٨) من حديث أبي هريرة ، وعلقه البخاري عن عائشة رقم : (٣٣٣٦) .

^(٢٣) معالم السنن : (٧ / ١٨٧) بهامش السندي ، وه (ابن حجر) له كتيبي (فتح الباري) دا : (٦ / ٤٤٦) له شهرحي نه م فەرمووده به دا فەرموويه تي : (قال الخطابي : يحتمل أن يكون إشارة إلى معنى التشاكل في السخِّير والشر والصلاح والفساد ، وأنَّ السخِّير من الناس يحن إلى شكله والشرير نظير ذلك يميل إلى نظيره ، فتعارف الأرواح يقع بحسب الطباع التي جُبلت عليها من خير وشر ، فإذا اتفقت تعارفت وإذا اختلفت تناكرت) .

واته : (الخطابي) فەرموويه تي : له وانیه نه مه نامازه بيټ بو واتاي له به كچون له خير و شهر و چاكيټي و خراپيټيدا ، وه خه لكي چاك ثاره زروي هاوشيوه كه ی ده كات و خراپه كاريش به هه مان شيوه ثاره زروي هاووپينه كه ی ده كات ، كه واته ناشنا بوون و به كتر ناسينه وهی دهرونه كان روو دده دات به پي نه وهی كه له سه ري راهيټراوه له چا كه و خراپه دا ، جا نه گه ره پيټكه وه گونجان نه و ناشنا ده بن به به كتر ، وه نه گه ره جياواز بن نه و به كتر ناسينه وه . - وه رگيټ -

^(٢٤) ديل الفالحين : (٢ / ٢٣٧) والفتح : (٦ / ٣٧٠) .

٣ - وه لهو به ره مانه : به راستی هاومه جلیس و براده ری چاکت عیب و که موکوری یه کان و لایه نه کانی لاوازیت ده خاته پیش چاوت ، هه روه ها شوینه کانی نه خوشی له خوت و رهوشتیشدا پیشانته ددات ، نه و کاته توش به ره و چاره سر و چاکردنه وهی که لین و که موکوری یه کان و نه هیشتنی عیبه کانت ده پویت ، له بهر نه مه ده بینین پیغه مبه (ﷺ) ئیمانداری - له پووی نه وهی که براکه ی چاو پووشن ده کاته وه به که لین و که موکوری یه کانی - شو به اندوو به ئاوینه که وا مروف که موکوری یه پوواله تی یه کانی تیدا به دی ده کات ، پیغه مبه (ﷺ) فه رموویه تی : ((الْمُؤْمِنُ مَرَأَةٌ الْمُؤْمِنُ))^(٢٥) .
واته : ئیماندار ئاوینه ی ئیمانداره .

که واته ئیماندار ئاوینه ی براکه یه تی ، له ریگای نه وه وه که موکوری یه هه لسوکه وتی و نابه رچاویه کانی خوی ده بینیت ، چونکه به راستی براکه ی شتانیکی ده خاته پیش چاو که وا زور جاریک خوی نایبینیت و ههستی پیناکات ، وه ک چون ئاوینه که موکوری یه پوواله تی یه کانی پیشانته ددات که وا خوی نایبینیت ئیلا له ریگای نه وه وه نه بیته ، وه گوهرینه وهی که موکوری یه کان له نیوان چاکه کاراندا ری ره ویکی شوینکه وتو و باو (مه شهوور) بووه .

* (الحسن البصري) ره حمه تی خوی لیبت فه رموویه تی :

(الْمُؤْمِنُ مَرَأَةٌ أَحْيَاهُ : إِنْ رَأَى فِيهِ مَا لَا يُعْجِبُهُ سَدَّدَهُ وَقَوْمَهُ وَحَاطَهُ وَحَفَظَهُ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ)^(٢٦) .

واته : ئیماندار ئاوینه ی براکه یه تی : نه گهر شتیکی تیدا بینی که پیی باش نه بیته نه و راست و ریکی ده کاته وه و دایده پووشیت و ده پیاریزیت له په نهانی و ناشکرایشدا .

٤ - هاومه جلیس و براده رانت له چاکه کاران ده تگه یه نن به که سانیکی تر که وا سوویدیان لیده بینیت وه ک چون سوودت له وان بینیه ، چه ندین که س هه یه یه کیک له چاکه کارانی ناسیوه ته وه نه نجا نه وه ندهی به سر نه چوو ه چه ندین پوول له چاکه کارانی تری ناسیوه ته وه له ریگای نه و که سه وه ، به مهش چاکه و خیری زیاتری ده ست که وتوهه .

٥ - به راستی تو له پوانگه ی به راورد کردنی کردار و رهوشته کانت له گه ل نه وهی که وا هاومه جلیس و براده ره چاکه کاره کانت له سه ری ده پون له م بوارانده دا که وا زانیاریان لایه و ئاگادارن لییه وه هه له کانی خوت ده ناسیته وه له هه لسوکه وت و رهوشته کانتدا ، نه نجا نه و هه لانه راست ده که یته وه .

٦ - به راستی تو به هوی هاومه جلیس و براده ره چاکه کاره کانتته وه خوت ده گریته وه له تاوان و سه ریچی یه کان ، چونکه به راستی نه گهر له گه لیدا دانیشیت نه و نه مه داخوازیت لیده کات که وا ریزی مه جلیسه که ی بگریته و وازیبیت له تاوان له بهر به ئاگابوون له حورمه تی و ری زگرتن له پله و پایه و پیگه ی له و مه جلیسه دا ، که واته نه و خوگرته وه و وازهینه کاتی یه ده بیته هوکاریک بو دورکه وتنه وهی به رده وام له و حه رام و قه ده غه کراوانه .

٧ - هاومه جلیس و براده ری چاکه کار پینماییت ده کات بو بواره کانی خیر و چاکه که وا زانیی نه وانه سوودت پی ده گه یه نیت ، بو نمونه پینماییت ده کات بو هه ندیک له فره زه کان که وا تو بی ئاگا بوووته لییان یان که مته رخه م بوووته ته مبه لیت کردوو له جی به جی کردنیاندا ، وه پینماییت ده کات بو زوریک له سوننه ته کان که وا خیر و چاکه ت پییان زیاد ده کات ، وه ئاگادارت ده کاته وه له شتانیکی حه رام و قه ده غه کراو که وا تو تییکه وتویت ، وه هانت ددات بو چه ندین پرورته له پرورته کانی خیر و چاکه .

^(٢٥) رواه أبو داود رقم : (٤٩١٨) من حدیث أبي هريرة ، وحسنه العراقي في تخریج الاحیاء : (١٨٢/٢) وابن حجر في بلوغ المرام باب الترغیب في مكارم الاخلاق والأخلاق والألبانسی فی الصحیحة رقم : (٩٢٦) و صحیح سنن أبي داود : (٣ / ٩٢٩) .

^(٢٦) كتاب الإخوان لابن أبي الدنيا ص : (١٣١) .

۸ - تو سهیری پله بهرزیتی برادهری چاک ده کهیت له زانست و خواپهرستی و بانگه وازکردن و رهوشت و هه لسوکه و تیدا، وه ده بینیت پیش تو که وتوو له زورینه لایه نه کانی خیر و چاکه دا ، جا ئه مه ده بیته مایه ی بهرزه وهندی و سوود لیوه رگرتن بو تو له دوو پوهوه :

یه کهم : نه مانی ئه وهی که له تودا هه یه له سه رسوپمان به خوت و کرده وه ته وه (له خوبایی بوون) کاتیک ده بینیت که سانیک هه ن له تو چاک ترن ، وه له خوبایی بوون له و شتانه یه که پیغه مبه ر (ﷺ) لی ترساوه بو ئومه ته که ی و به توند تر له تاوان له قه له می داوه ، وه که فه رموویه تی : ((لو لم تكونوا تُذنبون لَخِفْتُ عَلَيْكُمْ مَا هُوَ أَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ الْعُجْبَ الْعُجْبَ))^(۲۷).

واته : ئه گه ر ئیوه تاوان نه که ن ئه وا ترسی له تاوان توند ترم له سه رتان هه یه تووشتان ببیت : له خوبایی بوونه له خوبایی بوون .

دووهم : به راستی ئه وه ده بیته هۆکاریک بو پیشبرکی کردنت له گه لیدا له و سیفه ت و کرده وانه دا ، به مه ش زیاتر سوور ده بیت له سه ر به ده ست خستنی زانست و هه ستان به خواپهرستی و چاک کردنی رهوشت و هه لسوکه وت ، و جگه له مانه ش

بویه له بهر ئه مه (عثمان بن حکیم) په حمه تی خوی لیبت فه رموویه تی : (اصْحَبْ مَنْ هُوَ فَوْقَكَ فِي الدِّينِ وَدُونَكَ فِي الدُّنْيَا)^(۲۸).

واته : هاوهر پیه تی که سیک بکه له سه رووی تووه بیت له بواری دیندا و له خواره وهی تووشدا بیت له بواری دونیادا .

۹ - دانیشتنن له گه ل هاومه جلیس و برادهری چاکه کاردا پاراستنی کاتی تیدایه که بریتی یه له زیان و بریتی یه له خه زینه ی هه موو کرده کان .

۱۰ - به راستی هاومه جلیس و برادهری چاکه کارت ده تپاریزیت له کاتی ئاماده بوونت و له کاتی ئاماده نه بوونیشندا ، سپر و نهینیه کانت ئاشکرا ناکات و په رده ی له سه ر هه لنامالیت و ناوبانگ و حورمه ت ناشکی نیت و بهرگریت لیده کات له و جیگایانه دا که پیوستیت به که سیکه بهرگریت لیبتات .

۱۱ - به راستی مرؤف ته نها به بینینی پیاوچاکان و چاکه کاران خوی بیرده که ویتته وه و یادی خوا ده کات ، وه واقع و شه رعیش به لگه ن له سه ر ئه م راستی یه ، پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((أُولِيَاءُ اللَّهِ تَعَالَى الَّذِينَ إِذَا رَأَوْا ذُكِرَ اللَّهُ تَعَالَى))^(۲۹).
واته : دۆستان و ئه ولیاکانی خوی پایه بهرزه وانه ن که وا ئه گه ر ببینرین له لایه ن خه لکه وه ئه وا خوی پایه بهرزیان بیرده که ویتته وه .

وه له فه رمووده یه کی تردا پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: خِيَارِكُمُ الَّذِينَ إِذَا رَأَوْا ذُكِرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ))^(۳۰).

واته : ئایا هه والتان نه ده می چاکترینتان کی یه ؟ وتیان : به لی ئه ی پیغه مبه ری خوا ؟ فه رمووی : چاکترینتان ئه وانه ن که وا ئه گه ر ببینان له لایه ن خه لکه وه ئه وا خوی پایه بهرزیان بیرده که ویتته وه .

^(۲۷) أخرجه القضاعي في مسند الشهاب : (۲ / ۳۲۰ - ح ۱۴۴۷) واليزار في مسنده "كشف الأستار" (۴ / ۲۴۴ - ح ۳۶۳۳) ، وقال المنذري في الترغيب : (۴ / ۲۰) والسهيمي في مجمع الزوائد : (۱۰ / ۲۶۹) : إسناده جيد ، وحسنه الألباني في السلسلة الصحيحة رقم : (۶۵۸) .

^(۲۸) الإخوان ص : (۱۲۵) .

^(۲۹) عزاه السيوطي في الجامع الصغير للحكيم عن ابن عباس مرفوعاً ، ووحسنه الألباني في صحيح الجامع رقم : (۲۵۵۷) .

^(۳۰) أخرجه ابن ماجه في سننه : (۲ / ۱۳۷۹ - ح ۴۱۱۹) من حديث أسماء بنت يزيد ، وحسن إسناده البوصيري في الزوائد : (۳ / ۲۷۳) ، وله شواهد منها عن عبد الرحمن بن غنم وعبادة بن الصامت وعبد الله بن عمر وابن عمرو وابن عباس وغيرهم .

جا پيغه مبر (ﷺ) له م دوو فرموده يه دا ئه وهى سه لماندوه كه وا دؤستانى خوا و چا كه كاران كاريگه ريان هه يه له سه ر ئه وانى كه ده يانبينن ، وه ئه وانى كه ده يانبينن - ته نها به م بينينه - خواى گه وره يان بيرده كه ويته وه .

وه له وانى هوى ئه وه بگه رپيه وه بؤ ئه وهى كه تپياندا به دى ده كرپت له ره وشت و ئاكار و قورس و سه نگينيان و نور و پروناكى ئيمان و چاكيى ژياننامه يان .

جا ئه گه ر ئه مه ده ست كه سيك بگه ويته كه ده يانبينت ئايا ده بيت ئه وانه چؤن بن كه وا له گه لياندا داده نيشن و تيكه لپيان ده كه ن .

* له بهر ئه مه (موسى بن عقبه) ره حمه تي خواى لپيت فه رمويه تي : (إِنْ كُنْتُ لَأَلْقَى الْأَخَّ مِنْ إِخْوَانِي فَأَكُونُ بُلْقِيهِ عَاقِلًا أَيَامًا)^(٣١).

واته : من كاتيک كه ده گه يشتم به برادره ريك له برادره كانم ئه وا به پيگه يشته كه ي چه ند پوژيك ژير و عاقل و هوشيار ده بوومه وه .

* وه (سفيان) ره حمه تي خواى لپيت فه رمويه تي : (لَرَبِّمَا لَقِيتُ الْأَخَّ مِنْ إِخْوَانِي فَأَقِيمُ شَهْرًا عَاقِلًا بَلْقَائِهِ)^(٣٢).

واته : به راستى من چه ندين جار كه ده گه يشتم به برادره ريك له برادره كانم ئه وا به پيگه يشته كه ي يه ك مانگ ژير و عاقل و هوشيار ده بوومه وه .

* وه (أبو سليمان) ره حمه تي خواى لپيت فه رمويه تي : (كُنْتُ أَنْظُرُ إِلَى أَخٍ مِنْ إِخْوَانِي بِالْعِرَاقِ فَأَعْمَلُ عَلَى رُؤْيِيهِ شَهْرًا)^(٣٣).

واته : من كاتيک ده مروانيه برادره ريك له برادره كانم له عيراقدا ئه وا به بينينه كه ي يه ك مانگ كرده وه م ده كرد .

١٢ - به راستى هاومه جليس و برادري چا كه كار پازينه ره وه و دلخوشكارن بؤت له خوشيدا و كه ره سته ي پشتگيريشن له ناخوشيدا ، ئه وانه باشترين يارمه تيده رن بؤت بؤ كه م كردنه وهى خه م و خه فه ته كانت و چاره سه رى كيشه و گرفته كانت ، بير و دل و چاوت پؤشن ده بيته وه به بؤچوون و بيروپا و پينمايه كانيان ، به تايبه ت له كاتيكا كه گرفته كان ليت كوده بنه وه و ريگا چاره كانت لى ته نگ ده بيته وه و پيره وه كانى چاره سه ر ماندووت ده كه ن .

جاريكيان (ابن مسعود ﷺ) پؤيشته ده ره وه بؤ لاي هاوه له كانى و پيى فه رموون : (أَنْتُمْ جَلَاءُ حُرْنِي)^(٣٤).

واته : ئيوه ره ويينه ره وهى غه م و په ژاره كانم .

* وه (أَكْتَمُ بْنُ صَيْفِي) ره حمه تي خواى لپيت فه رمويه تي : (لِقَاءُ الْأَحْبَةِ مَسَلَةٌ لِلْهَمِّ)^(٣٥).

واته : گه يشتن به خوشه ويستان ره ويينه ره وهى غه م و په ژاره كانه .

* وه (عمر بن الخطاب ﷺ) فه رمويه تي : (عَلَيْكَ يَا إِخْوَانَ الصَّدَقِ ، فَعِشْ فِي أَكْنَفِهِمْ ، فَإِنَّهُمْ زَيْنٌ فِي الرَّخَاءِ ، وَعُدَّةٌ فِي الْبَلَاءِ)^(٣٦).

واته : برادري راست و راستگو بگه خوت ، و له لاياندا بژى ، چونكه به راستى ئه وانه پازينه ره وهن له خوشيدا و كه ره سته ي پشتگيريشن له ناخوشيدا .

(٣١) روضة العقلاء ص : (٩٢) .

(٣٢) المصدر السابق ص : (٩٣) .

(٣٣) السابق ص : (٩٢) .

(٣٤) روضة العقلاء ص : (٩٢) .

(٣٥) الإخوان لابن أبي الدنيا ص : (١٥٥) .

(٣٦) السابق ص : (١١٦) والمنتحايين في الله للمقدسي ص : (٣١) وروضة العقلاء ص : (٩٠) .

* وه (علي بن أبي طالب عليه السلام) فهرموویه تی : (عليكم بالإخوان فإنهم عُدَّةٌ في الدنيا والآخرة) ^(۳۷).

واته : په یوه ست بن به براده رانی چاکه کاره وه چونکه به پراستی نه وانه پشٹیوان و زه خیره ن له دنیا و دواړوژدا .

* وه پیاویک وتی به (داود الطائي) په حمه تی خوی لیبیت ناموژگاریم بکه ؟

نه ویش فهرمووی : (اصحَبُ أهل التقوى ، فإنهم أيسر أهل الدنيا عليك مؤونةً ، وأكثرهم لك معونةً) ^(۳۸).

واته : هاوهرییه تی له خواترسان و خوپاریزه ران له تاوان بکه ، چونکه نه وانه له هه موو خه لگی دنیا که متر نه رکیان

هه یه به سه رته وه ، وه له هه موویان زیاتر هاوکاریت ده که ن .

* وه (شبيب بن شيبه) په حمه تی خوی لیبیت فهرموویه تی :

(إخوان الصدق خير مكاسب الدنيا ، وهم زينة في الرِّحَاء ، وعُدَّةٌ في البلاء ، ومَعُونَةٌ على حُسْنِ المعاشرة) ^(۳۹).

واته : براده ری پاست و پراستگو باشتیرینی ده سته که و ته کانی دونه یایه ، نه وانه پازینه ره وه ن له خو شیدا و که ره سته ی

پشتگی ریشن له ناخو شیدا ، و یاریده دهرن له سه ره له سوکه وت کردن به چاکه .

* وه هه ندیک له دانایان فهرموویانه : (اصطف من الإخوان ذا الدِّينِ والحسبِ والرأي والأدب ، فإنه رَدٌّ لك عند

حاجتك ، ويَدُّ عند نائبتك ، أنسٌ عند وحشتك ، وزينٌ عند عافيتك) ^(۴۰).

واته : له و براده رانه هه لېزیره که وا خاوه ن دین و ناوداری و بوچوونی پاست و په وشتی جوانه ، چونکه یارمه تی دهره

بو ت له کاتی پیویستیتدا ، وه پال پشته له کاتی ته نگانه تدا ، وه دلنه وایی کاره له کاتی ته نهایتدا ، وه پازینه ره وه یه له

کاتی خو شیتدا .

* وه (عبد العزيز الأبرش) په حمه تی خوی لیبیت فهرموویه تی :

استكثرن من الإخوان إنهم

خير لكانزهم من الذهب

كم من أخ لو نابتك نائبة

وجدته خيراً من أخي السب ^(۴۱)

واته : با براده ری زورت هه بییت چونکه نه وانه بو نه و که سانه ی که له خو یانیا ن ده گرن چاک ترن له زیږ .

چه ندین براده ر هه یه کاتیک گرفتیک دیته ری ت دهبینیت چاک تره بو ت له برای باوکیت .

* وه (مهدي بن سابق) په حمه تی خوی لیبیت فهرموویه تی :

تكثر من الإخوان ما اسطعت فإنهم

عماد إذا استنجدتهم وظهور ^(۴۲)

واته : با براده ری زورت هه بییت تا له توانادا هه یه چونکه نه وانه له کاتیکدا که هاواریان تیده که ییت پشت و په نان بو ت

۱۳ - به پراستی براده ری تی و هاوهرییه تی بو چاکه کاران هوکاریکه بو نه وه ی بچیته ناو ریزی نه و که سانه وه که وا له پوژی

قیامه تدا نه ترسیان هه یه و نه خه م و په ژاره ، هه روه ها به رده و امیتی هاوهرییه تی و نه پچرانیت بو مسوگه ر ده کات ، هه ر

^(۳۷) إحياء علوم الدين : (۲ / ۱۶۰) .

^(۳۸) كتاب الإخوان ص : (۱۲۴) .

^(۳۹) كتاب المتحايين في الله ص : (۳۰) .

^(۴۰) أدب الدنيا والدين ص : (۱۶۸) .

^(۴۱) روضة العقلاء ص : (۹۳) .

^(۴۲) روضة العقلاء ص : (۹۴) .

وهک خوی گه وره فهرموویه تی : ﴿الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ (٦٧) يَعْبادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾ [سورة الزخرف] .

واته : له رۆژی قیامه تدا برادره کان هه ندیکیان ده بن به دوژمنی هه ندیکی تریان ئیلا له خوا ترسه کان و خۆپاریزه ره کانیاں له تاوان نه بیته ، ئه ی به نده کانم ئیوه ئه مرۆ نه ترستان له سه ره و نه خه م و په ژاره شتان هه یه .

١٤ - تو سوودمه ند ده بیته به دوعا و پارانه وه ی برادر و هاوهری چاکه کانت که بۆت ده پارینه وه له ژیا نندا و له دوا ی مردنیشتا ، چونکه به راستی یه کیک له داب و عاده تی چاکه کاران ئه وه یه که وا هه ندیکیان دوعا بۆ هه ندیکی تریان ده که ن ، وه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموویه تی : ((دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ بظَهْرِ الْغَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ ، عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ : آمِينَ ، وَلَكَ بِمِثْلٍ)) (٤٣) .

واته : دوعای که سیکی موسلمان بۆ برا که ی له په نهانیدا دوعایه کی وه رگیراوه ، له لای سه ریوه وه فریشته یه که راسپیژدراوه به وه ی که هه ر کاتیک ئه و دوعای خیر بکات بۆ برا یه کی موسلمان ی ئه وا ئه و فریشته راسپیژدراوه ده لیت : خویه دوعا که ی گیرا بکه و به هه مان شیوه ی ئه و داواکاریه بۆ خۆشی جیبه جی بکه .

* (عبید الله بن الحسن) په حمه تی خوی لیبت به پیاویکی فهرمووه : (استكثر من الصديق — يعني الصالح — ، فإن أيسر ما تصيب أن يبلغه موتك فيدعوك) (٤٤) .

واته : با برادره ی چاکت زۆر هه بیته چونکه به راستی که مترین ده سته که وتت لییه وه ده سته که ویت ئه وه یه که وا کاتیک هه والی مردنتی پیده گات دوعات بۆ ده کات .

وه له و باسه خۆشانه ی که ده گپریته وه زانا و فهرمووده ناس (الخطيب البغدادي) له کتیبی (تاریخ بغداد) دا له پیناسه ی (الطيب بن إسماعيل) په حمه تی خوی لیبت (یه کیکه له قورئان خوینه به ناویانگه کان) ده گپریته وه : که وا ده فته ریکی هه بووه ناوی (٣٠٠) سی سه د له هاوهریکانی تیدا نووسیوو هه موو شه ویک دوعای بۆ هه موویان ده کرد ، جا شه ویک خوی لیکه وت و بۆیان نه پاراپیه وه ، بۆیه له خه ودا پیی وترا : ئه ی باوکی هه مدون ئه م شه و چرا که ت دانه گیرسا ! ئه ویش هه ستا چرا که ی داگیرساند و دانیشته و ده فته ره که ی هینا و دانه دانه بۆیان پاراپیه وه تا وه کو کۆتایی پییان هینا (٤٥) .

١٥ - به راستی مه جلیسی چاکه کاران شه ی تانه کانی جنۆکه و مرۆف پیی ناویرن چونکه مه جلیسه کانیاں قه لایه کی پاریزه ره له وه سه وه سه و زیانی شه ی تانه کان ، به پیچه وانه ی مه جلیسه کانی خراپه کاران که به راستی شوینی جیگیر بوون و نیشته جیبوونی ئه و شه ی تانه یه ، هه روه ها ئه گه ر مرۆف دووره په ریز بیته ئه وا له ری ئه وه دایه که وه سه وه سه و دلّه خوری پی گه نیو و بیروکه ی له ری ده رچوو له ناوی به ریته که شه ی تان ده یخاته نیو دلّیه وه ، له بهر ئه وه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموویه تی : ((عليك بالجماعة فإنما يأكل الذئب القاصية)) (٤٦) .

(٤٣) صحيح مسلم : (٤ / ٢٠٩٤ — ح ٢٧٣٣) عن أم الدرداء .

(٤٤) كتاب الإخوان ص : (١١٣) .

(٤٥) انظر : تاريخ بغداد : (٩ / ٣٦١) .

(٤٦) أخرجه أحمد : (٥ / ١٩٦) و (٦ / ٤٤٦) وأبو داود : (١ / ٣٧ — ح ٥٤٧) والنسائي : (٢ / ١٠٦) ، وحسنه الألباني في صحيح سنن النسائي :

واته : په یوه ست بن به کومه لای موسلمانانوه * چونکه به پراستی گورگ مه پیک ده خوات که دوور که وتبیتته وه و دابرا بیت له پان . **

۱۶ - به پراستی هاومه جلیسیتی و هاوهر پیه تی و سهردانی یه کتر کردن له بهر خوا هوکاریکه بو به ده ست هینانی خوشه ویستی خوی گه وره ، هر وه ک چون له فرموده یه کی قودسیدا پیغه مبر (ﷺ) فرمویه تی : خوی کار پر بهر که ت و گه وره فرمویه تی :

((وَجِبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ ، وَالْمُتَجَالِسِينَ فِيَّ ، وَالْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ ، وَالْمُتَبَادِلِينَ فِيَّ))^(۴۷).

واته : خوشه ویستی خوم جیگیر کردووه بو نه مانه :

للمتحابين فيَّ : نه وانه ی که له بهر من یه کتریان خوش ده ویت .

والمتجالسين فيَّ : نه وانه ی که له بهر من له گه ل یه کتردا داده نیشن و مه جلیس ده گپرن .

والمتزاویرين فيَّ : نه وانه ی که له بهر من سهردانی یه کتر ده که ن .

والمتبادلین فيَّ : نه وانه ی که له بهر من شت به یه کتر ده به خشن .

وه له فزیکی ترده هاتووه : ((قد حقت محبتي للذين يتحابون من أجلي، وقد حقت محبتي للذين يتزاوون من أجلي، وقد حقت محبتي للذين يتبادلون من أجلي ، وقد حقت محبتي للذين يتصادقون من أجلي))^(۴۸).

واته : به دلنیا یی خوشه ویستی خوم پیویست کردووه بو نه وانه ی که له پیناوی مندا یه کتریان خوشده ویت ، وه خوشه ویستی خوم پیویست کردووه بو نه وانه ی که له پیناوی مندا سهردانی یه کتر ده که ن ، وه خوشه ویستی خوم پیویست کردووه بو نه وانه ی که له پیناوی مندا شت به یه کتر ده به خشن ، وه خوشه ویستی خوم پیویست کردووه بو نه وانه ی که له پیناوی مندا هاوهر پیه تی و براده ریتی یه کتر ده که ن .

* بو تیغه یشتن له زاروهی (الجماعة : کومه لای موسلمانان) و ناشنا بوون به وانا راست و ره سه نه که ی که له چه ندین فرموده ی پیغه مبردا (ﷺ) هاتووه نه و پیویسته نه م کتیبه بخوینیتته وه : (فه توی گه وره زانایان .. سه بارت به روون کرده وه ی حوکمی حزبیایه تی و حیوازی و پارچه پارچه گرتی ...) لاپه ره : (۱۴۵ - ۱۵۰) له نووسین و ناماده کردنی وه رگپ .

** مه به سستی نه وه یه نه گه ر موسلمان دوره پهریز بیت له کومه لای موسلمانان نه واه شه ی تانه کان به وه سوه سه و رازاننده وه ی بیدعه و تاوانه کان هه لیده خه له تینن و له سهر ریگای راستی نیسلام لای ده دن و گومرای ده که ن و له ناوی ده بن ، بو زیاتر تیغه یشتن له م خاله نه م فرموده یه تی بو باس ده که م :

عن عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) قال : "خط لنا رسول الله (ﷺ) خطا ، ثم قال : هذا سبيل الله ، ثم خطَّ خطوطاً عن يمينه وعن شماله وقال : هذه سبيل متفرقة ، على كل سبيل منها شيطان يدعو إليه ، ثم قرأ : ﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ﴾" [رواه أحمد والنسائي والدارمي وحسنه الألباني في مشكاة المصابيح رقم : (۱۶۶)] .

واته : پیغه مبری خوا (ﷺ) هیلیکی بومان کیشا و نه نجا فرموی : نه مه ریگا راسته که ی خواجه ، پاشان چه ند هیلیکی تری به لای راست و چه پی نه و هیله راسته دا کیشا و نه نجا فرموی : نه مانه چه ند ریچکه یه کی په رته وازن ، هر ریچکه یه کیان شه ی تانکی له سهره و بانگه وازی بو ده کات ، نه نجا نه م نایه ته ی خوینده وه : (به پراستی نه مه ریگا راسته که ی منه و شوینی که ون ، وه شوینی ریچکه کان مه که ون چونکه له ریگا که ی خوا لاتان ده دات) ..

که واته : به شوینکه وتنی ریگا راسته که ی نیسلام که واه کومه لای موسلمانانی له سهره و لانه کرده وه و لانه دان بو لای ریچکه کورته په رته وازنه کانی لای

راست و چه پی ریگای راست پاریزراو ده بیت له شه ی تانه کانی سهر نه و ریچکه کور تانه !

^(۴۷) موطأ مالك : (۲ / ۹۵۳) وصحَّ إسناده ابن عبد البر والنووي في رياض الصالحين رقم : (۳۸۷) والسنن في الترهيب والترهيب : (۳ / ۲۴۰) ، وقال

الألباني : صحيح "صحيح الجامع الصغير" رقم : (۴۳۳۱) وصحيح الترهيب والترهيب رقم : (۳۰۱۸) و (۲۵۸۱) .

^(۴۸) قال السنن في الترهيب : (۴ / ۴۷) : رواه أحمد ورواته ثقات والطبراني في الثلاثة واللفظ له والحاكم وقال : صحيح الإسناد ، وقال الدمياطي في

المتجر الرابع ص : (۵۳۵) : رواه أحمد بإسناد صحيح ، ورواه أحمد أيضاً عن عبادة بن الصامت بسند صححه السنن والدمياطي في الموضوعين المشار

إليهما .

وعن أبي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي (صلى الله عليه وسلم) قال : ((أَنَّ رَجُلًا زَارَ أَحَاً لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى ، فَأَرَصَدَ اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكًا ، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قَالَ : أَيْنَ تَرِيدُ ؟ قَالَ : أُرِيدُ أَحَاً لِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ ، قَالَ : هَلْ لَكَ عَلَيْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرْتُبُهَا ؟ قَالَ : أُنِي أَحْبَبْتُهُ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، قَالَ : فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ بِأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحْبَبَكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ))^(٤٩).

واته : پیاویک سهردانی براده ریکی خوی کرد له گوندیکدا ، جا خوی گوره فریشته یه کی نارد بو سهر ریگاکی و کاتیک هات بو لای پیی ووت : بو کوی ده چیت ؟

ئه ویش ووتی : بو لای براده ریکم ده چم له م گونده دا .

فریشته که ووتی : نایا هیچ مافیکی دنیا ییت به سهریه وه هه یه لئی وهرگریته وه (یان هیچ بهرزه وه ندیه کت هه یه له گه لیدا پیی هه لسیت) ؟

ئه ویش ووتی : نه خیر ، ته نها ئه وه نه بییت که من له بهر خوا خۆشم ده ویت .

فریشته کهش ووتی : جا من نیردراوی خوام بو لای تو بو ئه وه ی پییت پراگه یه نم که خواش تو ی خوش ده ویت وه ک چۆن تو ئه وت له بهر خاتری خوا خوش ده ویت .

١٧ - به راستی کۆر و مه جلیسی پیاوچاگان کۆر و مه جلیسی زیکی خوی گه وره یه ، پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی : ((لا يقعد قوم يذكرون الله إلاّ حفتهم الملائكة ، وغشيتهم الرحمة ، ونزلت عليهم السكينة ، وذكرهم الله فيمن عنده))^(٥٠).

واته : هیچ کۆمه له که سیك نییه کۆبینه وه و دانیشن زیکی خوا بکه ن ئیلا فریشته کان ده وریان ده گرن و په حمه تی خوا ده یانگریته وه و ئارامی داده به زیته سهر سهریان و خوی گه وره باسیان ده کات لای ئه وانه ی که له لای خۆیدان .

هه روه ها پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی : ((ما من قوم اجتمعوا يذكرون الله ولا يريدون بذلك إلاّ وجهه إلاّ ناداهم مُنادٍ من السماء أن قوموا مغفوراً لكم قد بُدِّلَتْ سيئاتكم حسنات))^(٥١).

واته : هیچ کۆمه له که سیك نییه کۆبینه وه و زیکی خوا بکه ن و مه به ستیشیان به وه هیچ نه بییت ئیلا پاداشتی خوا نه بییت ئیلا بانگ که ریک له ئاسمانه وه بانگیان ده کات و ده لیت : هه ستن خوا لیتان خوش بووه و تاوانه کانتانی بو گۆریونه ته وه به چاکه .

١٨ - مرفؤ به سهردان کردنی براده ره کانی له بهر خوا ده روون و پیره وی هه نگاوه کانیسی پاک ده کاته وه و پله و پایه ی گه وره بو خوی مسوگه ر ده کات له به هه شتدا ، هه ر وه ک چۆن پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فه رموویه تی : ((من عاد مريضاً ، أو زار أحاً له في الله ، ناداه مُنادٍ : أَنْ طِبْتَ وَطَابَ مَمْسَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا))^(٥٢).

واته : هه ر که سیك سهردانی نه خوشیک یان سهردانی براده ریکی بکات له بهر خاتری خوا ، ئه وا بانگ که ریک بانگی ده کات و ده لیت : خوا پاکت بکاته وه و ریگای خیر و چاکه تیش بو پاک بکاته وه و جیگایه کتیش بو ئاماده بکات له به هه شتدا .

وعن أنس (رضي الله عنه) عن النبي (صلى الله عليه وسلم) قال : ((ما من عبد أتى أحاه يزوره في الله إلاّ ناداه مَلَكٌ من السماء : أَنْ طِبْتَ وَطَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ ، وَإِلَّا قَالَ اللَّهُ فِي مَلَكُوتِ عَرْشِهِ : عَبْدِي زَارَ فِيَّ وَعَلِيَّ قِرَاهُ فَلَمْ يَرْضَ لَهُ بِثَوَابِ دُونَ الْجَنَّةِ))^(٥٣).

^(٤٩) صحیح مسلم رقم : (٢٥٦٧) .

^(٥٠) صحیح مسلم رقم : (٢٧٠٠) .

^(٥١) رواه أحمد : (١٤٢/٣) وقال الألباني : هذا إسناد حسن إن شاء الله "الصحیحة" رقم : (٢٢١٠) ، وذكره في صحیح الجامع بنحوه وصححه : (٩٨١/٢) .

^(٥٢) صحیح سنن الترمذی رقم : (٢٠٠٨) وصحیح الترغیب والترهیب رقم : (٢٥٧٨) .

^(٥٣) كشف الأستار عن زوائد البزار — كتاب البر والصلة — باب الزيارة : (٣٨٨/٢ — ح ١٩١٨) ، ومسنند أبي يعلى : (٧ / ١٦٦ — ح ٤١٤٠) ، قال المنذري في الترغیب : (٣ / ٢٣٩) والدمياطی في المتجر الرابع ص : (٥٣٤) : "رواه البزار وأبو يعلى بإسناد جيد" وقال الهیثمی في مجمع الزوائد

واته : هیچ بنده یه که نییه سهردانی برایه کی بکات له بهر خوا ئیلا بانگ که ریگ بانگی دهکات له ئاسمانه وه و ده لیت :
 ئەوا پاک بویته وه و بهه شتیش بۆ خو شکر ، وه ئیلا خوی گه وه له مولکی عرشیدا ده فهرمویت : عه بده کهم له
 پیناوی مندا سهردانی برایه کی کرد و میوانداریه که ی له سهر من ، وه به هیچ پاداشتیک پازی نابیت بۆی جگه له بهه شت
 نه بیت .

وعن أنس (رضي الله عنه) عن النبي (ﷺ) قال : ((ألا أخبركم برجالكم في الجنة ؟ قلنا : بلى يا رسول الله ، قال : النبي في الجنة ،
 والصدِّيق في الجنة ، والرجل يزور أخاه في ناحيةِ المصر لا يزوره إلا الله في الجنة))^(٥٤).

واته : ئایا هه والتان نه دهمی به پیاوانتان له بهه شتدا ؟ وتیان : به لئ ئه ی پیغه مبهری خوا ، فهرمووی : پیغه مبهر له
 بهه شتدایه ، راستگۆ له بهه شتدایه ، وه پیاویک سهردانی برایه کی بکات له په ری شاره وه سهردانی نه کات ئیلا له بهر خوا
 نه بیت له بهه شتدایه .

١٩ - به گشتی هاومه جلیس و براده ری چاک و صالح سوودی بۆت هه یه له هه موو پوویه کی دین و دونیا وه ، هه ره که
 پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((المؤمن إن ما شئته نفعك ، وإن شاورته نفعك ، وإن شاركته نفعك ، وكل شيء من أمره
 منفعه))^(٥٥).

واته : ئیماندار ئه گه ره له گه لیدا ری بکه تی سوودت پی دهگه یه نیت ، وه ئه گه پرس و پای پی بکه تی سوودت
 پی دهگه یه نیت ، وه ئه گه شه ریکی بکه تی سوودت پی دهگه یه نیت ، وه هه موو شتیکی له کاره کانیدا سوودی تیدا یه .

وه پیغه مبهر (ﷺ) فهرموویه تی : ((مثل المؤمن مثل النخلة ما أخذت منها من شيء نفعك))^(٥٦).

واته : نموونه ی ئیماندار وه که دار خورمایه هه ر شتیکی لی ببه تی سوودت پی دهگه یه نیت .

٢٠ - وه له به ره مه کانی هاومه جلیس و براده ری چاک ئه وه یه ده بیته هوی خو شه ویستیان له پیناوی خوا دا ، جا هه ر
 وه کو چۆن خو شه ویستی هاومه جلیستی و هاوهرییه تی به ره مه دینیت هه ره ها هاومه جلیستی و هاوهرییه تی خو شه ویستی
 به ره مه دینیت .

وه خو شه ویستی له پیناوی خوا چه ندین به ره مه و شوینه وار و کاریگه ری گه وه ره ی هه یه له سهر ده روونه کان ، وه خوی
 گه وه پاداشتی زۆر گه وه ره ی دانا وه بۆی ، جا له بهر زۆری ئه و خیر و چاکه و به ره مه و شوینه واران به جیا باسیان ده کهم
 :

(٨ / ١٧٣) : "رواه البزار وأبو يعلى ورجال أبي يعلى رجال الصحيح غير ميمون بن عجلان وهو ثقة" ، وقال الألباني في صحيح الترغيب والترهيب :
 (٢٥٧٩) : "حسن صحيح" .

^(٥٤) المعجم الصغير للطبراني : (١ / ٤٦) ، قال الدماطي في المتجر الرابع ص : (٣٤٥) : "إسناده جيد إن شاء الله" ، وأخرجه الطبراني أيضاً بلفظ
 مقارب من حديث كعب بن عجرة في المعجم الكبير : (١٩ / ١٤٠ - ح ٣٠٧) وحسنه الألباني في صحيح الجامع رقم : (٢٦٠٤) .

^(٥٥) رواه أبو نعيم في الحلية : (٨ / ١٢٩) وقال : ثابت صحيح عن النبي (ﷺ) من حديث ابن عمر . [قلت : ضعفه الإمام الألباني في ضعيف الجامع الصغير رقم :
 (٥٩٠٥) وسلسلة الأحاديث الضعيفة رقم : (٤٦٧٠)] .

^(٥٦) رواه الطبراني في المعجم الكبير : (١٢ / ٤١١) من حديث ابن عمر وصححه الألباني في صحيح الجامع رقم : (٥٨٤٨) .

= وأصل الحديث في الصحيحين بلفظ : "إن من الشجر شجرة لا يسقط ورقها وأنها مثل المسلم ، فحدثوني ما هي ... ثم قال : هي النخلة"
 صحيح البخاري رقم : (٦١) وصحيح مسلم رقم : (٢٨١١) .

واته : داریک هه یه له ناو داره کاندایه گلاکه ی ناوهرییه و به راستی وه کو مو سلمان وایه ، پیتم بلین : کام داره یه ؟ ... ئه نجا فهرمووی : دار خورمایه .

به رههم و چاکه کانی خۆشه ویستی له پیناوی خوا

أ / خۆشه ویستی له پیناوی خوا هۆکاریکه بۆ ئه وهی خوا خۆشتی بویت .

پیش که میك ئه و فرموده یه مان باس کرد که پیغه مبه ر (ﷺ) فرموی : خوا ی گه وره فرموویه تی : ((و جبت محبتی للمتحابین فی ، والمتجالسین فی ...)).

واته : **خۆشه ویستی خۆم جیگیر کردوو** بۆ ئه مانه :

(للمتحابین فی) : ئه وانه ی که له بهر من یه کتریان خۆش ده ویت ، (والمجالسین فی) : ئه وانه ی که له بهر من

له گه ل یه کتردا داده نیشن و مه جلیس ده گین ...

وه ووتی فریشته که به و پیاوی که سهردانی برادره که ی کرد له بهر خوا : ((إني رسول الله إليك بأن الله قد أحبك كما أحبته فيه))^(۵۷).

واته : من نێردراوی خوام بۆ لای تۆ بۆ ئه وهی پیت رابگه یه نم که خواش توی خۆش ده ویت وه ک چۆن تۆ ئه وت له بهر

خاتری خوا خۆش ده ویت .

وعن أبي الدرداء (رضي الله عنه) يرفعه قال : ((ما من رجلين تحابا في الله بظهر الغيب إلا كان أحبهما إلى الله أشدّهما حباً لصاحبه))^(۵۸).

واته : ههچ دوو پیاویک نییه له په نهانیدا ^{*} یه کتریان خۆش بویت له بهر خوا ئیلا خۆشه ویستی ترینیان لای خوا

ئه وه یانه که هاوهر پیه کی زیاتر خۆش ده ویت .

ب / خوا ی پاک و بی که موکوری و گه وره ئه وانه ی که یه کتریان خۆش ده ویت له بهر خوا ده یانخاته ژیر سیبه ری عهرشی

خۆیه وه له پۆژیکدا که ههچ سیبه ریک نییه ته نه ا سیبه ری عهرشی خوا نه بییت .

عن أبي هريرة (رضي الله عنه) عن النبي (ﷺ) قال : ((سبعة يُظلمهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله)) ... فذكر منهم : ((ورجلان تحابا في الله اجتماعا عليه وتفرقا عليه))^(۵۹).

واته : یه کیك له و هه وت که سانه ی که خوا له پۆژی دوایدا ده یانخاته ژیر سیبه ری عهرشی خۆیه وه که ههچ سیبه ریک

نییه ته نه ا سیبه ری عهرشی خوا نه بییت ... دوو پیاوی که له بهر خاتری خوا یه کتریان خۆش ده ویت و له سه ر ئه وه ش کۆ

ده بنه وه و له سه ریشی جیا ده بنه وه .

وعن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ) : ((إن الله يقول يوم القيامة : أين المتحابون بجلالي ؟ اليوم أظلمهم في

ظلي يوم لا ظل إلا ظلي))^(۶۰).

واته : خوا ی گه وره له پۆژی قیامه تدا ده فرمویت : کوان ئه وانه ی که له بهر گه وره یی من یه کتریان خۆشه ویستی ؟

ئه مپۆ ده یانخمه ژیر سیبه ری عهرشمه وه له پۆژیکدا که ههچ سیبه ریک نییه ته نه ا سیبه ری عهرشی من نه بییت .

ج / خۆشه ویستی له بهر خوا و بق لیبوون له بهر خوا نیشانه و به لگه یه له سه ر ته واویتی ئیمانی به نده .

^(۵۷) صحیح مسلم رقم : (۲۵۶۷) .

^(۵۸) رواه الطبراني في المعجم الأوسط كما في مجمع الزوائد : (۱۰ / ۲۷۶) ، وقال المنذري في الترغيب : رواه الطبراني بإسناد جيد قوي ، وصححه الألباني في صحيح الترغيب والترهيب : (۳۰۱۶) .

^{*} واته : خۆشه ویستی که ته نه ا سه رزاری و پوواله تی نییه .

^(۵۹) صحیح البخاری رقم : (۶۶۰) و صحیح مسلم رقم : (۱۰۳۱) .

^(۶۰) صحیح مسلم رقم : (۴ / ۱۹۸۸) رقم : (۲۵۶۶) .

عن أبي أمامة (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ) : ((من أحب الله وأبغض الله ، وأعطى الله ومنع الله ، فقد استكمل الإيمان))^(٦١).

واته : هه كه سيك خو شه ويستی (بو كه سيك يان شتيك) له بهر خوا بيټ وه بق لي بونى (بو كه سيك يان شتيك) له بهر خوا بيټ ، وه شت به خشين و شت گرته وه يشى له بهر خوا بيټ نهوا بهراستى نهو كه سه ئيمانى كامل و ته واوه .

د / بهراستى خو شه ويستی له بهر خوا هو كاريكه بو چيژ كرنى تام و شيرينى ئيمان .

عن أنس (رضي الله عنه) عن النبي (ﷺ) قال : ((ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حِلَاوَةَ الْإِيمَانِ : أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا ، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَدَّفَ فِي النَّارِ))^(٦٢).

واته : سى خه سلته و كردار هه يه له هه كه سيكدا هه بيټ نهوا تام و چيژى شيرينى ئيمانى كردوه :

- ده بيټ خوا و پيغه مبه ره كه ي (ﷺ) له لا خو شه ويست تر بيټ له هه موو كه سيك جگه له وان .

- وه ده بيټ نهو كه سه ي كه خو شى ده ويټ خو شى نه ويټ ته نها له بهر خوا نه بيټ .

- وه ده بيټ پيى ناخوش بيټ بگه رپته وه ناو كوفر و بى باوه رپى وهك چون پيى ناخوشه فرپى بدرپته ناو ناگره وه .

هه روه ها پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تى : ((من أحب أن يجد طعم الإيمان فليُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ))^(٦٣).

واته : هه كه سيك پيى خو شه تام و چيژى ئيمان بكات نهوا با مروقى خو ش بوټ ته نها له بهر خوا .

ه / بهراستى مروف به خو شويستنى چا كه كاران له بهر چاكيټى و دامه زراوټيان له سه ر خوا په رستى و ديندارى پييان

ده گات و ده شگه يه ته پله ي نهوان ، نه گه ر چى به كرده وه ش نه گه يشتبيټه ناستى نهوان .

عن ابن مسعود (رضي الله عنه) قال : جاء رجل إلى النبي (ﷺ) فقال : يا رسول الله كيف تقول في رجل أحب قوماً ولم يلحق بهم ؟ فقال : ((المرء مع من أحب))^(٦٤).

واته : پياويك هات بو لاي پيغه مبه ر (ﷺ) و وتى : نه ي پيغه مبه رى خوا چى ده فه رمويټ سه باره ت به پياويك كه وا

خه لكانيكى خو ش ده ويټ و نه شگه يشتووه ته پله ي نهوان ؟

فه رموى : مروف له گه ل نهو كه سه دايه كه خو شى ده ويټ .

وعن أنس (رضي الله عنه) أن رجلاً قال : يا رسول الله متى الساعة ؟

قال : ((ما أعددت لهما)) ؟

قال : ما أعددت لهما من كثير صلاة ولا صوم ولا صدقة ولكنني أحب الله ورسوله ، قال : ((أنت مع من أحببت)) .

قال أنس : فما فرحنا بشيء فرحنا بقول النبي (ﷺ) : ((أنت مع من أحببت)) ، فأنا أحب النبي (ﷺ) وأبا بكر وعمر ، وأرجو أن

أكون معهم بحبي إياهم ، وإن لم أعمل بمثل أعمالهم^(٦٥).

واته : پياويك وتى : نه ي پيغه مبه رى خوا كه ي قيامه ته ؟

فه رموى : چيت بو قيامه ت ناماده كردوه ؟

وتى : شتيكى وا زور له نوټ و پوزوو و سه ده قه م ناماده نه كردوه به لام من خوا و پيغه مبه ره كه يم خو ش ده ويټ ،

پيغه مبه ر (ﷺ) فه رموى : تو له گه ل نهو كه سه دايت كه خو شت ده ويټ .

^(٦١) سنن أبي داود : (٥ / ٦٠ ح ٤٦٨١) وصححه الألباني في صحيح الجامع رقم : (٥٩٦٥) .

^(٦٢) صحيح البخاري رقم : (١٦) وصحيح مسلم رقم : (٤٣) .

^(٦٣) مسند أحمد : (٢ / ٢٨٩) ، وكشف الأستار عن زوائد البزار : (١ / ٥٠ ح ٦٣) ، وقال الهيثمي في مجمع الزوائد : (١ / ٩٠) : "رواه أحمد والبزار

ورجاله ثقات" ، ورواه الحاكم : (٤ / ١٦٨) وقال : صحيح الإسناد ولم يخرجاه وأقره الذهبي ، وحسنه الألباني في صحيح الجامع : (٥٩٥٨) .

^(٦٤) صحيح البخاري رقم : (٦١٦٩) وصحيح مسلم رقم : (٢٦٤٠) .

^(٦٥) صحيح البخاري رقم : (٣٦٨٨) و (٦١٧١) و (٧١٥٣) وصحيح مسلم رقم : (٢٦٣٩) وهو عند غيرهما بألفاظ متعددة .

ئه نه س فه رموي : به هيچ شتيك دلخوش نه بووين به ئه ندازه ي دلخوشيمان به م ووته يه ي پيغه مبه ر (ﷺ) كه فه رموي :
تو له گهل ئه و كه سه دايت كه خوشت ده ويٽ .

جا له بهر ئه مه من پيغه مبه ر (ﷺ) و ئه بو به كر و عومه رم خو شده ويٽ ، وه ئوميد ه وارم كه وا له گهل ئه واندا بم به
خوشه ويستيم بويان* ، ئه گهر چي كرده وه شم نه كرديٽ وه ك كرده وه كانى ئه وان .

وعن علي (ﷺ) قال : قال رسول الله (ﷺ) : ((لا يُحب رجل قوماً إلاَّ حُسْرَ معهم))^(٦٦) .

واته : هيچ پياويك نيه كه سانيكي خوش بوٽ ئيلا له گهل ئه واندا حه شر ده كرٽ .

و / له سووده كانى خوشه ويستى له بهر خوا : خوى گه وره ريز ده گرٽ له كه سيك كه وا كه سيكي ترى خوش بوٽ له بهر خوا :
عن أبي أمامة (ﷺ) قال : قال رسول الله (ﷺ) : ((ما أحبَّ عبدٌ عبداً لله إلاَّ أكرمهُ الله عز وجل))^(٦٧) .

واته : هيچ عه بديك نيه عه بديكي ترى خوش بوٽ له بهر خوا ئيلا خوا ريزى ليده گرٽ .

وه ريز گرتنى خوا له مروقيك ريز ليگرتنى به پي به خشيني ئيمان و زانستى به سوود و كرده وه ي چاك و هه موو جوړه
نيعمه ته كان ده گرٽه وه .

ز / ئه وان ه ي كه يه كترين خوش ده ويٽ له بهر خوا مينبه رى نورانيان هه يه و پيغه مبه ران و شه هيدانيش خوزگه يان
پيده خوازن له پوژى قيامه تدا :

عن معاذ (ﷺ) قال : قال رسول الله (ﷺ) : قال الله تعالى : ((المتحابون في جلالي لهم منابر من نور يغبطهم النبيون والشهداء))^(٦٨) .

واته : خوى گه وره فه رمويه تي : ئه وان ه ي كه له بهر گه وره يي من يه كترين خوشه ويٽ مينبه ريان هه يه له نور و
پيغه مبه ران و شه هيدان خوزگه يان پيده خوازن له پوژى قيامه تدا .

دواى ئه وه ي به ره مه كانى دانىشتن و مه جليسيگيرانمان له گهل چا كه كاراندا زانى و بومان پوون بوويه وه كه وا
هاومه جليس و برادهرى چاك سوودگه يه نه ره به وه ي كه له گهلدا داده نيشيت له چه ندين لايه نه وه له بواري دنيا و دينه وه
ئه نجا ده روينه سه ر باسى لايه ني به رامبه ر كه برى تي يه له :

هاومه جليس و برادهرى خراپ ، بو ئه وه ي بزانيان دانىشتن و دوستايه تي كردن له گهلدا ده بيٽه هوى تي كچوون و
به دبه ختى و نه هامه تي دنيا و قيامه ت .

﴿شاعيريك وتويه تي :﴾

عَرَفْتُ الشَّرَّ لَا لِلشُّرِّ ——— رُّ لَكِنْ لِتَوَقُّيهِ
وَمَنْ لَا يَعْرِفُ الشَّيْءَ ——— مِنَ الشَّرِّ يَقَعُ فِيهِ

واته : خراپه م ناسيه وه نه كه له بهر ئه وه ي خراپه يه به لكو بو ئه وه ي خومى ليپاريزم ..

چونكه هه ر كه سيك چا كه و خراپه له يه ك جيا نه كاته وه ئه وا ده كه ويٽه ناو خراپه وه* .

* ئه مه يه قوتابى راسته قينه ي په روه رده كراوى قوتابخانه ي پيغه مبه رايه تي و ئيسلامى په سهن ، به لام به داخه وه ئه وه ي كه له م پوژگارده ده بيستريت و
ده بيستريت له نه وه ي ئه م سه رده مه دا خوشه ويستى ده رپرين و سه رسام بوونه به گورانبيٽو و پومان نووس ... و ياريزانه بي باوه و گو مراكانه وه كه ناو
هيتان و باس كردنى ژياننامه و هه لويسه كانيان بووته و ويردى سه ر زارى زوډبه ي هه ره زورى لاهه كانى سه رده مى ئاخو زه مان !!!
ئايا پيٽ خوشه له پوژى قيامه تدا له گهل ئه مانه دا بيت و له گهلاندا حه شر بكرٽ !!! - وه رگٽر -

^(٦٦) رِوَاهُ الطِّرَانِي فِي الْمَعْجَمِ الصَّغِيرِ : (٢ / ٤٠) وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهِيْبِ رَقْمَ : (٣٠٣٧) .

^(٦٧) رِوَاهُ ابْنُ أَبِي الدُّنْيَا فِي كِتَابِ الْإِخْوَانِ ص : (١٠٤) رَقْمَ : (٢٠) وَالْمَقْدِسِي فِي كِتَابِ الْمُتَحَابِّينِ فِي اللَّهِ ص : (٢٧) رَقْمَ : (٨) وَاللَّفْظُ لِكِلَيْهِمَا ، وَرِوَاهُ
أَحْمَدُ فِي الْمُسْنَدِ : (٥ / ٢٥٩) بَلْفِظٍ : " إِلَّا أَكْرَمَ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ " ، وَقَالَ الْأَلْبَانِي عَنْ إِسْنَادِ الْحَدِيثِ : " هَذَا إِسْنَادٌ شَامِي جَيِّدٌ " الصَّحِيحَةُ رَقْمَ : (١٢٥٦)
وَحَسَّنَهُ السُّيُوطِيُّ وَالْمَنَاوِيُّ " فَيْضُ الْقَدِيرِ " : (٥ / ٤١٠) .

^(٦٨) سَنَنُ التِّرْمِذِيِّ رَقْمَ : (٢٣٩٠) وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِي فِي صَحِيحِ الْجَامِعِ رَقْمَ : (٤٣١٢) .

* ئه مه ي نيوان كه وانه كه من بويم زياد كرډوه - وه رگٽر -

زه ره ر و زیانه کانی هاومه جلیس و برادهری خراب

هاومه جلیس و برادهری خراب زیان ده گه یه نیت به هاوهر پیکه ی له هموو پروویه که وه ، وه به دبختی یه بو ی له دنیا و قیامه تدا .

کۆکردنه وه ی هموو ئه و زیان و زه ره رانه ی که له ده رئه نجامی دانیشتن و برادهریتی کردنی خرابه کاران به ده ست دیت نارچه ته ، جا له وانه یه باسکردنی هه ندیکیان به س بیت بو وریاکردنه وه ی که سانی ژیر و عاقل له م جو ره دانیشتن و هاوهر پیه تی کردنه :

۱ - له زیانه کانی هاومه جلیس و برادهری خراب ئه وه یه که به راستی گومانت بو دروست ده کات له بیروباوهره راسته کانتدا و لاتده بات له سه ری ، هه ر وه ک خوائی گه و ره فه رموو یه تی : ﴿فَأَقْبَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَاءَ لَوْلَا ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾ يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ إِذَا مِنَّا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذْنَا لَمَلِكُنُونَ ﴿٥٣﴾﴾ [سورة الصافات] .

واته : دۆزه خیه کان هه ندیکیان روو ده کهن له هه ندیکیان و پرسیار ده کهن : قسه که ریکیان ده لیت به راستی من برادهریکم هه بوو پی می ده گوت : ئایا تو له وانه ی که باوهرت به خوا هه یه و پۆژی قیامت به راست ده زانیت ؟ ئایا ئه گه ر ئیمه بمرین و بین به خو ل و ئیسقان ئایا ئیمه پاداشت ده درینه وه ؟!

وه گو ی بگره بو به سه ره اتی مردنی (أبو طالب) ی مامی پیغه مبه ر (ﷺ) له سه ر کوفر و ئه و پۆله ی که هاومه جلیس و برادهری خراب پیی هه ستا له مردنیدا له سه ر ئه و حاله .

عن سعید بن المسيب عن أبيه المسيب بن حزن قال : ((لَمَّا حضرتُ أبا طالب الوفاةُ جاءهُ رسولُ الله ﷺ فوجد عنده أبا جهل بن هشام و عبد الله بن أبي أمية بن المغيرة ، فقال : يا عم قل لا إله إلا الله ، كلمة أشهد لك بها عند الله ، فقال أبو جهل و عبد الله بن أبي أمية : يا أبا طالب أترغبُ عن ملة عبد المطلب ؟! فلم يزل رسول الله ﷺ يعرضها عليه ، ويعودان بتلك المقالة ، حتى قال أبو طالب آخر ما كلمه : هو على ملة عبد المطلب ، وأبى أن يقول لا إله إلا الله))^(٦٩) .

واته : کاتیک (أبو طالب) گه یشته حاله تی سه ره مرگ پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هات بو لای و بینی (أبو جهل و عبد الله بن أبي أمية) له لاین ، پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموو ی : ئه ی مامه بل ی (لا إله إلا الله) وته یه که شایه تی پی ده دم بو ت له لای خوا له قیامه تدا ، (أبو جهل و عبد الله بن أبي أمية) ش وتیان : ئه ی (أبو طالب) ئایا پشت هه لده که یه تی له دینی (عبد المطلب) ی باوکت ؟! پیغه مبه ر (ﷺ) به رده وام پی ی ده فه رموو : بل ی (لا إله إلا الله) ، (أبو جهل و عبد الله بن أبي أمية) ش ئه و قسه یه یان دووباره ده کرده وه ، تاوه کو دوا ین وته ی (أبو طالب) ئه وه بوو که وتی : ئه و له سه ر دینی عبد المطلب دمریت ، و خو ی گرت ه وه له وه ی که بل یت (لا إله إلا الله) !

برام بروانه ئه و دوو هاومه جلیس و برادهره خرابانه چیان کرد ، (أبو طالب) یان کۆمرا کرد له ژیانیدا و به رده وامیش بوون له گه لیدا تاوه کو سپاردیان به ناگری جه هه ننه م ، په نا به خوا .

۲ - به راستی هاومه جلیس و برادهری خراب بانگی هاوهر پیکه ی ده کات بو چاولیکردی خو ی له که وتنه ناو حه رام و تاوانه کان ، وه ئه وه شی پی خو شه بو ی ! هه ر وه ک چون شیخی ئیسلام (ابن تیمیة) ره حمه تی خوائی لیبت فه رموو یه تی : (زۆرینه ی خرابه کاران ئه و که سانه یان خو ش ده ویت که وا له گه لیاندا ده سازین و پیکدین له سه ر ئه وه ی که خو یان تیدان ، وه رقیشیانه له وانه ی که ناسازین و ناگونجین له گه لیاندا .

^(٦٩) صحیح البخاری فی مواضع متعددة ، وهذا اللفظ برقم : (١٣٦٠) و صحیح مسلم رقم : (٣٤) .

هه روه ها له بوراه کانی دونه و نارووه کاندازو جارک ئه وانه هه لده بزيرن و پيشده خن که واه بشداريبان له گه لدا ده که ن : يان به مه به ستي يارمه تي دان له سهر ئه وه وه ک چو ن له زالواندا له خاوه ن ده سه لاته کان و جه رده و پيگره کان و هاوشيوه کانياندا هه يه ، يان به مه به ستي خوگونجان وه ک چو ن له وانه دا هه يه که کو بوونه ته وه بو عاره ق خوار دنه وه ، چونکه به راستي ئه وانه هه مو ئه و که سانه هه لده بزيرن که ناماده ده بن له گه لياندا بو خوار دنه وه ، وه يان له بهر ئه وه يه که پييان ناخوشه ئه و لييان جيا بيته وه به چاکه کردن ، يان له بهر هه سو دي و چاوچنو کي يه له سهر ئه وه ، بو ئه وه ي ئه و بهر ز نه بيته وه به سه رياندا به و کاره و ده ست خو شي لي نه کر يت جگه له وان ، وه يان له بهر ئه وه يه که نه بيته به لگه و شايه ت حال به سه ريانه وه ، وه يان له بهر ئه وه يه که ده تر سن تو له يان لي بس يني ته وه به خو ود ي خو ي يان به بهر زکردنه وه ي شكا يه ت له سه ريان ، وه بو ئه وه ي نه که ونه زي ر مننه ت کردن و مه تر سيه کانيه وه ، يان له بهر هاوشيوه کانی ئه م هو کارانه .

خوای گه وره فه رمويه تي : ﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّوكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْحَقُّ ﴾ [سورة البقرة].

واته : زوربه ي گاور و جووله که ئوميد ي ئه وه ده که ن و پييان خو شه که واه ئيوه ي ئيماندار هه لگه پرينه وه له ئيسلام دوا ي ئه وه ي که باوه رتان هينا و بين به کافر و بي باوه ر له بهر هه ساده تي خو يان دوا ي ئه وه ي که واه حق و راستيان بو روون بوويه وه .

وه سه باره ت به دوو رووه کان فه رمويه تي : ﴿ وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً ﴾ [سورة النساء].

دوو رووه کان ئوميد ي ئه وه ده که ن و پييان خو شه که واه ئيوه ي ئيماندار کوفر بکه ن و بي باوه ر بن هه ر وه کو چو ن ئه وان خو يان کوفريان کردووه بو ئه وه ي ئيوه و ئه وان يه کسان بن له بي باوه ر پيدا . وه (عثمان رضي الله عنه) فه رمويه تي : " وَدَّتِ الزَّانِيَةُ لَوْ زَنَى النِّسَاءَ كُلَّهُنَّ ."

واته : ئافره تي داوین پيس پي خو شه هه موو ئافره تان داوین پيس بن ^(۷۰).

۳ - به راستي مرو ف به سروشتي خو ي کاريگر ده بيت به داب و خو و په وشت و کرده وه کانی هاومه جليس و براده ره که ي ، له پيشه وه باسي ئه و فه رموده يه مان کرد که واه پينغه مبه ر (رضي الله عنه) تييدا فه رموي : ((المرءُ على دين خليله ، فليُنظرُ أحدكم من يُخالل ؟)) ^(۷۱).

واته : مرو ف له سهر ديني خو شه ويسته که يه تي ، جا با يه کي که له ئيوه برواني ت بو ئه وه ي بزاني ت كي خو ش ده وي ت ؟ جا ئه گه ر هاومه جليس و براده ره که ت خراب بوو ئه واه مرو ف پي ي کاريگر ده بيت و په نگی ئه وي ليده نيشيت . هه نديک وتويانه : ((يَاكَ وَمُجَالَسَةُ الشَّرِيرِ فَإِنَّ طَبْعَكَ يَسْرُقُ مِنْ طَبْعِهِ وَأَنْتَ لَا تَدْرِي)) ^(۷۲).

واته : ئامان وريابه له دانيشتن و هاوړپييه تي کردني خرابه کار چونکه به راستي خووي تو دزي ده کات له خووي ئه و و توش نازانيت و ئاگات لي ني يه .

۴ - به راستي بينيني هاومه جليس و براده ري خراب تاوان کردند بير ده خاتوه جا پييه وه ديار بيت يا خود شاره وه بيت يه کسانه ، ئه مه ش له کاتي که ده بيت که تو ئاگات هه بيت له تاوانه کانی ، به هو ي ئه و بينينه وه ختوره ي تاوان کردن دي ت به ميشکي مرو فدا دوا ي ئه وه ي که ئه و بي ناگا بووه لي يان سه رقال بووه و به بيريدا نه هاتووه ، جا هه ر وه ک چو ن بينيني

^(۷۰) مجموع الفتاوى لشيخ الإسلام ابن تيمية : (۲۸ / ۱۵۰ - ۱۵۱) .

^(۷۱) بروانه په راويزي ژماره (۱۱) .

^(۷۲) الذريعة إلى مكارم الشريعة للراغب الأصفهاني ص : (۱۹۳) .

که سیکی گوپرایه ل و صالح که خوا یارمه تی داوه بۆ چاکه کاری خوات بیر ده خاته وه ئاوه هایش بینینی که سیکی تاوانبار که شه ییتان رایکی شواوه بۆ تاوان کردن شه ییتان بیر ده خاته وه .

(الراغب الأصفهانی) ره حمه تی خوی لیبت فهرموویه تی : تیپه پاندنی خووره وشتی هاومه جلیس و برادر بۆ برادره که ی ته نها به گوفتار و کرداره وه ناوه ستیته وه ، به لکو به تیپوانینیشی هه مان گاریگری ده بیت ، چونکه تیپوانین بۆ وینه و پووخسار گاریگری ده کاته سهر دهر وونه کان له هه ندیک خووره وشتدا که گونجاوه له گه ل خووره وشتی ئه و که سه دا که چای تیپه پوانیت (۷۳) .

۵ - به راستی هاومه جلیس و برادره ی خراب ده تگه یه نیت به که سانیکی خرابه کار که وا په یوه ندی کردنت پییا نه وه زیانت پی ده گه یه نیت ، وه هه ندیک جار ئه و که سانه له پی دهر چوو تر و گه نده لکار ترن له خوودی ئه م برادره خرابه خو شی .

۶ - به راستی هاومه جلیس و برادره ی خراب که م و کورپه کانت لی ده شارپه وه و دایده پووشیت ، وه هه له و خرابه کانت بۆ دهر پازینیت وه ، وه کاریگری تاوان کردن سووک ده کاته وه له دلتدا ، وه که مته رخه می کردنت له چاکه کاری و گوپرایه لیت بۆ خوا و پیغه مبه ر (ﷺ) له لا ئاسان ده کاته وه .

۷ - به راستی تو به هوی هاومه جلیس و برادره ی خرابه وه بی به ش و مه حروم ده بیت له دانیشتن و تیکه ل بوون له گه ل چاکه کاراندا ، چونکه تو له گه ل ئه ودا پوچوویت له ناو ئاره زوووه کاراندا ، یان به هوی ئاگادار کردنه وه و قه ده غه لی کردنته وه له مه جلیس گیران و دانیشتن له گه ل چاکه کاراندا ، یان به هوی دانیشتن و تیکه لاو بوونت له گه ل ئه م له ری دهر چوووه دا شه رم ده تگریت و به کاریکی قورسی ده زانیت که وا له گه ل چاکه کاراندا دانیشیت و تیکه ل ببیت ، ئه مه ش ده بیته هوی له ده ست چوونی خیر و چاکه به ئه ندازه ی دور بوونت له چاکه کارانه وه .

۸ - به راستی ئه و که سه ی که داده نیشیت له گه ل خرابه کاراندا کرده وه خرابه کانی خوی به راورد ده کات له گه ل کرده وه خرابه کانی ئه واندا ، ئه نجا خرابه کانی خوی به که م ده زانیت له ئاست خرابه کانی ئه واندا ، ئه مه ش ده بیته هوی زیاد بوونی سه رکه شی و زیاده پره وی کردن و پوچوون له خرابه و له ری دهر چوون و که مته رخه می کردن له چاکه کردندا ، وه به لایه نی که مه وه سه رسام ده بیت به وه ی که ئه و له سه ریته ی ، وه سه رسام بوونیش نه خو شیه کی کووشنده و له ناوبه ره وه که له پیشه وه باس کرا (۷۴) .

۹ - به راستی کور و مه جلیسی خرابه کاران به دهر نییه له چه ندین گوفتار و کرداری حه رام و تاوان وه که غه بیته و فیتنه یی و درو و له عنه ت لیکردن و هاوشپوه ی ئه مانه ، جا له وانیه ئه و که سه ی که له گه لیاندا داده نیشیت خوی بگونجینیت و بسازیت له گه لیاندا له وه ی که ئه وان تییدان ، یان ریگری ئه و کاره خرابه یان لیده کات به لام له هه مان کاتدا جیانا بیته وه له مه جلیسه که یان و لییان دور ناکه ویته وه بویه ده که ویته ناو تاوانه وه ، چونکه ریگرتن له تاوان و ئینکاری کردنی - وه که زانایان ده لین - ئه وه پیویست ده کات که جیا ببیته وه له و مه جلیسه ئه گه ر به رده وام بوون له سه ر ئه نجامدانی ئه و تاوانه ، چونکه خوی گه وره فهرموویه تی :

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ

الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾ [سورة الأنعام] .

(۷۳) الذريعة - الموضوع السابق .

(۷۴) بپوانه لاپه ره : (۳۴) .

واته : نه گهر كه سانكت بيني پوچوون له نايه ته كاماندا به وهی كه پيچه وانهي حهق بيټ نهوا پشتيان ليټكه و لپيان دوريكه و هره وه تاوه كو ده چنه ناو باسيكي تره وه جگه له وه ، وه نه گهر شه يتان له بيرتي برده وه و ناماده ی نهو جوړه مه جليسانه بوويت نهوا له دواي بيرخستنه وه و ناگادار كړدنه وه يان له گهل كه ساني سته مكار و تاوانباردا دامه نيشه .
وه خواي گه وره فرمويه تي :

﴿ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيَسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخْرُجُوا فِي حَدِيثِ غَيْرِهِمْ ۚ إِذَا مَثَلُهُمْ ۗ ﴾ [سورة النساء] .

واته : به دلنيايي له قورئاندا دابه زيوه ته سه رتان كهوا نه گهر بيستان كوفر ده كريت به نايه ته كاني خوا يان گالته يان پي ده كريت نهوا له گهل ياندا دامه نيشن تاوه كو ده چنه ناو باسيكي تره وه جگه له وه نه گينا نيوهش وه كو نه وانن .
۱۰ - به راستي براده ريټي و هاوهر پييه تي كردن له گهل خراپه كاردا له ريټي نه ماندايه له گهل پهيدا بووني كه مترين ناكوكي يان گوراني به رژه وه ندي ، به لكو به كه متر له وهش رقه به رايه تي پهيدا ده بيټ .

(عبد الله بن السمعتز) په حمه تي خواي ليټيټ فرمويه تي :

(إخوان السوء ينصرفون عند النكبة ويقبلون عند النعمة) (٧٥).

واته : براده ره خراپه كان له كاتي تيشكاندا پشتت لپه له ده كهن و له كاتي خو شيشدا بووت لپه ده كهن .

* وه (علي بن داود الرقي) په حمه تي خواي ليټيټ فرمويه تي :

كُلُّ مَنْ كَانَ لَا يُؤْخِيكَ فِي اللَّهِ

فَلَا تَرْجُ أَنْ يَدُومَ إِخَاؤُهُ

إِنَّ خَيْرَ الْإِخْوَانِ مَنْ كَانَ فِي اللَّهِ

لَهُ دَامَ وَدَّهُ وَصَفَاؤُهُ (٧٦)

واته : هه موو نه وانهي كه براده ريت ده كهن بيټ نه وهی له بهر خوا بيټ ، نهوا نوميدی نه وهی لپنه كه يت كه براده ريه كه ی بهر ده وام بيټ .

به راستي باشتري برادر نه وه يه كه براده ريه كه ی له بهر خوا بيټ ، نهوه دوستايه تي و نيازپاكي له گهلندا بهر ده وام ده بيټ .

* وه (أبو الحسن التهامي) په حمه تي خواي ليټيټ فرمويه تي :

شِعَانٍ يَنْقُشَعَانِ أَوَّلُ وَهْلَةٍ

ظِلُّ الشَّبَابِ وَخُلَّةُ الْأَشْرَارِ (٧٧)

واته : دوو شت هه ن له ناكاودا هه لده مالين و نامينن : سيټه ري لاويټي و براده ريټي خراپه كاران .

* وه نه قشي موري هه نديك له دانايان بريتي بووه له (مَنْ وَدَّكَ لِأَمْرٍ وَلَّىٰ مَعِ انْقِضَائِهِ) (٧٨).

واته : هه ر كه سيك دوستايه تيت له گهلدا بكات له بهر شتيك نهوا پشتت ليټ ده كات له گهل كوتايي پيها تني نهو شته دا .

* وه (ابن حبان) په حمه تي خواي ليټيټ فرمويه تي : (العاقِلُ لَا يُصَاحِبُ الْأَشْرَارَ ، لِأَنَّ صُحْبَةَ صَاحِبِ السُّوءِ قَطْعَةٌ مِنَ النَّارِ ، تَعْقِبُ الضَّغَائِنَ ، لَا يَسْتَقِيمُ وَدُّهُ وَلَا يَفِي بَعْدَهُ) (٧٩).

(٧٥) كتاب العزلة ص : (١٩٤) .

(٧٦) كتاب المتحابين في الله ص : (٣٧) رقم : (٢٨) .

(٧٧) ديوان أبي الحسن التهامي ص : (٣١٥) .

(٧٨) كتاب العزلة ص : (١٥١) .

واته : مروقی ژیر هاوهر پیه تی خراپه کاران ناکات ، چونکه هاوهر پیه تی کردنی برادره ری خراپ پارچه یه که له ئاگر ، بق و کینه ی به دوا دا دیت و دوستایه تیشی راست و تا سهر نابیت و وه فاداریش نابیت به به لئین و په یمانه کانی .

* وه (ابن تیمیة) په حمه تی خوی لیبیت فهرموویه تی : (ئه گهر خه لکی هاوکاری یه کتر بکه ن له سهر تاوان و ده ست دریزی و سنور شکاندن ئه وا هه ندیکیان رقیان ده بیت له هه ندیکی تریان ، ئه گهر چی به په زامه ندی خویشیان ئه و کارانه ئه نجام بدن ، طاوس فهرموویه تی : ههر دوو پیاویک کۆببنه وه له بهر غه یری خوا ئیلا جیا ده بنه وه به دل په نجانه وه له یه کتر ، که واته برادره ری تی ئه گهر له سهر به رژه وه ندی هه ردوولا نه بوو ئه وا سهر ئه نجامه که ی دژایه تی یه ، وه تنه ا کاتیک له سهر به رژه وه ندی هه ردوولا ده بیت ئه گهر ئه و برادره ری تی یه له بهر خوا بیت ، وه ئه گهر وا نه بوو ئه وا ههر یه کیکیان ئه گهر چی هاوکاری یه کتری بکه ن له کاتیکدا که داوی یارمه تی له یه ک ده که ن به په زامه ندی خویشان ئه وا ئه م په زامه ندیه هیچ بایه خیکی نی یه به لکو سهر ئه نجام ده گه ریته وه سهر رقه به رایه تی و دژایه تی و له عنه ت له یه کتر کردن ، وه ههر یه کیکیان به وی تریان ده لیت : ئه گهر تو نه بوایه یت ئه وا من ئه مه م نه ده کرد .^(۸۰)

۱۱ - به راستی برادره ری تی خراپه کاران ئه گهر چی له دونیاشدا دوستایه تیان به رده وام بیت ئه وا له پوژی داویدا زور به په له لاده چیت و هه لده گه ریته وه بو دژایه تی و رقه به رایه تی ، وه ک خوی گه وره فهرموویه تی : ﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ [سورة الزخرف].

واته : برادران له پوژی قیامه تدا هه ندیکیان دوژمنی هه ندیکیان تنه ا که سانی له خوا ترس و خو پاریزه ره له تاوان نه بیت .

وه هوی گورینه وه ی ئه م خو شه ویستی و برادره ری تی یه به دژایه تی ده گه ریته وه بو ئه و به ره م و میراته ی که له م برادره ری تی یه وه بو یان ماوه ته وه له هاوکاری کردنی یه کتر له سهر تاوان و سه ریچی و ده ست دریزی .

وه خوی گه وره فهرموویه تی :

﴿وَقَالَ إِنَّمَا أَخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾ [سورة العنكبوت].

واته : پیغه مبه ر ئیبراهیم (علیه السلام) به قه ومه که ی خوی فهرموو : به راستی ئیوه جگه له خوا هه ندیک بتان هه لبژاردوو به مه به سستی دوستایه تی نیوان ههر دوو لاتان له ژیانی دونیادا ئه نجا له پوژی قیامه تدا هه ندیکتان باوه ری به هه ندیکی ترتان نامینیت و له عنه ت و نه فره ت له یه کتری ده که ن .

(ابن تیمیة) په حمه تی خوی لیبیت فهرموویه تی : (ئه وانه به کافر زانین و باوه پ پی نه بوون و له عنه ت و نه فره ت له یه کتر کردنی هه ندیکیان بو هه ندیکی تریان تنه ا له بهر ئه وه نی یه که سه ریچی خوی کردوو ! به لکو له بهر ئه وه یه که به هوی به شداری و هاوکاری ئه وه وه زیان و زهره ری لیکه وتوه)^(۸۱) .

۱۲ - زوربه ی کوپ و مه جلیسه کانی خراپه کاران و له پیده رچووان باسی خوی تیدا ناکریت ، ئه مه ش ده بیته هوی خو خواردنه وه و په شیمانی بو خاوه نه کانیان له پوژی قیامه تدا ، ههر وه ک چو ن پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموویه تی : ((ما من قوم یقومون من مجلسٍ لم یذکروا الله فیهِ الا قاموا عن مثل جيفة حمار وکان ذلك المجلس علیهم حسرة یوم القیامة))^(۸۲) .

^(۷۹) روضة العقلاء ص : (۱۰۱) .

^(۸۰) مجموع الفتاوی : (۱۵ / ۱۸۲ - ۱۸۳) .

^(۸۱) مجموع الفتاوی : (۱۵ / ۱۲۹) .

^(۸۲) رواه أبو داود فی سننه : (۵ / ۱۸۰ - ح ۴۸۵۵) وصحح إسناده النووي فی ریاض الصالحین رقم : (۸۳۸) والألبانی فی صحیح الجامع رقم : (۵۷۵۰) .

واته : هيچ كومه له كه سيك نيه له مه جليسيكدا هستن و باسي خويان تيدا نه كردبیت ئيللا وه كو ئه وه وايه كه له سهر لاکي گوي دريژيك (كهريك) هستابيتن ، وه ئه و دانيشتنه شيان ده بيتته هوي خو خواردنه وه و په شيماني بويان له روي قيامه تدا .

۱۳ - به پاستي دانيشتن و هاوهرپيه تي كردن له گهل خراپه كاراندا كات به فيروداني تيدايه كه له روي قيامه تدا لپرسينه وه و موخاسه به ي به نده ي له سهر ده كريت كه كه مته رخمه ي تيدا كردوه و له دهستي داوه .
 پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تي : ((لا تزول قدما عبد يوم القيامة حتى يسأل عن أربع : عن عمره فيما أفناه ؟ وعن علمه ما عمل به ؟ وعن ماله من أين اكتسبه وفيما أنفقهُ ؟ وعن جسمه فيما أبلاه ؟))* .

واته : هه دوو پي ي هيچ عه بديك نيه له روي قيامه تدا هه نكاو بنيت تاوه كو پرسياي چوار شتي لينه كريت : سه باره ت به ته مه ني له چيدا به سهر ي به ردوه ؟ وه سه باره ت به زانسته كه ي ئايا كرده وه ي پي كردوه ؟ وه سه باره ت به پاره و ماله كه ي چون په يداي كردوه و له چيدا خه رجي كردوه ؟ وه سه باره ت به لاشه ي له چيدا به كاري هيناوه و دايه يناوه ؟
 ۱۴ - به پاستي تو به ودا ده ناسرپيته وه ، وه گوماني خراپت پي ده برپيت به هوي هاوهرپيه تي كردن ته وه له گهل ئه ودا .

به گشتي تي كه لاوي كردني خراپه كاران زيان و زهره ره بو خاوه نه كه ي له دنيا و دوا رويژدا .
 * (الشيخ عبد الرحمن السعدي) په حمه تي خوي لبيت فه رمويه تي : (به گشتي هاوهرپيه تي كردني خراپه كاران زيان به خسه له هه موو روويه كه وه بو هه ر كه سيك كه هاوهرپيه تيان بكات ، وه به لا و خراپه يه بو ئه وانه ي كه تي كه لاويان ده كه ن ، چه ندين خه لك به هوي ئه و خراپه كارانه وه فه وتا و له ناو چوو ، وه چه نديك هاوهرپيكانيان راكيشا بو كار و شويني فه وتينر و رووخينر هه ست بكن به خويان يان هه ست نه كه ن)^(۸۳) .

له بهر ئه وه (أبو الأسود الدؤلي) په حمه تي خوي لبيت فه رمويه تي : (ما خلق الله خلقاً أضرّ من صاحب السوء)^(۸۴) .
 واته : خوي گه وره هيچ دروستكراويكي دروست نه كردوه زيان به خش تر بيت له براده ري خراپ .
 كه واته پيوسته له سهر كه سي ژير و دل سوژ و غه م خوري خوي كه پرزگاري و به خته وه ري بو خوي ده وپت له دنيا و دوا رويژدا كه وا دوور بكه وپته وه له تي كه لاوي كردني ئه و براده ره خراپه كارانه و به و په ري تواناوه را بكات لبيان و هيچ كه مته رخمه ميش نه كات له مه دا .

له كو تايي ئه م ليكولينه وه يه دا و دواي ئه وه ي شوينه وار و به ره مه كاني هاومه جليس و براده ري چا كه كار و زيانه كاني هاومه جليس و براده ري خراپه كارمان بو ده ركه وت ، هه نديك ته ي له پيشينه وه - به جيم او بومان - ده گيرمه وه بوتان سه باره ت به هه لبراردني هاومه جليس و هاوهرپي و هاندا ن له م بواره دا :

* صحيح الترغيب والترهيب رقم : (۳۵۹۲) - وه رگير - .

^(۸۳) بهجة قلوب الأبرار ، السحديث الثامن والستون .

^(۸۴) الشهاب الناقب في ذم السخيل والصاحب للسيوطي ص : (۳۲) .

هه ندیک وتهی پیشین

سه بارهت به هه لبراردنی هاومه جلیس

پیغه مبهه (ﷺ) فرموویه تی : ((لا تُصَاحِبُ إِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلُ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيًّا))^(۸۵).

واته : هاوهر پیه تی کهس نه کهیت ئیلا ئیماندار نه بیته ، وه با کهس خواردنت نه خوات ئیلا له خوا ترس نه بیته .

* (الخطابي) په حمه تی خوی لیبیت له شهرحی ئەم فرموده یه دا له کتیبی (العزلة) دا فرموویه تی : (واتای فرموده که نه وه یه : که سیک ده عوهت مه که بو خواردن له گه لندا ئیلا که سیک له خوا ترس نه بیته ، چونکه پیکه وه خواردن ناشنایی و کرانه وه له روی یه کتردا پهیدا ده کات و دلەکان کۆده کاته وه ، جا به دوی ئەوه دا بگه ری که هاوهر پی و تیکه لبووان و براده ره تایبه ته کانت له کهسانی له خوا ترس و خو پاریز بن له تاوان و خراپه)^(۸۶) .

* وه (لقمان الحكيم) په حمه تی خوی لیبیت ئاموژگاری کورپه که ی ده کات و پی پی ده لیت : (يا بُنَيَّ لَا تَعُدْ بَعْدَ تَقْوَى اللَّهِ مِنْ أَنْ تَتَّخِذَ صَاحِبًا صَالِحًا)^(۸۷).

واته : نه ی کورپی شیرینم له پاش له خوا ترسان هاوهر پیه کی چاک هه لبریره و بهس .

* وه (عمر بن الخطاب ﷺ) فرموویه تی : (لا تتكلم فيما لا يعنیک ، واعتزل عدوك ، واحذر صديقك إلا الأمين ، ولا أمين إلا من يخشى الله ويطيعه ، ولا تمش مع الفاجر فيعلمك من فجوره ، ولا تطلع على سرّك ، ولا تشاور في أمرك إلا الذين يخشون الله)^(۸۸) .

واته : قسه مه که سه بارهت به شتیک که په یوه ندی به تووه نییه ، وه دووره په ریزه به له دوورمه نه کهت ، وه وریا به له براده ره کهت ئیلا براده ری ئەمینی دل و دهست و زمان و دامین پاک نه بیته ، وه که سیش ئەمین نییه ئیلا که سیک نه بیته که له خوا ده ترسیت و گوپرایه لی ده کات ، وه له گه ل خراپه کاردا ری مه که چونکه فیری خراپه کاریه کانی خویت ده کات ، وه نه پیه کانی خۆتی بو ناشکرا مه که و دریمه بره بوی ، وه له ئیش و کاره کانتدا پرس و را به کهس مه که ئیلا به وانه نه بیته که وا له خوا ده ترسن .

* هه روه ها فرموویه تی : (ما أعطيت عبدًا بعد الإسلام خيراً من أخ صالح)^(۸۹).

واته : خوی گه وره هیه شتیک نه به خشویه به عه بدیک له عه بده کانی له دوی ئیسلام چاکتر بیته له براده ری کی چاک و صالح .

* وه (علي بن أبي طالب ﷺ) فرموویه تی : (عليكم بالإخوان فإنهم عُدَّةٌ في الدنيا والآخرة ، ألا تسمع إلى قول أهل النار : ﴿فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ﴾ ^(۱۰۰) وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ^(۱۰۱) [سورة الشعراء])^(۹۰) .

واته : په یوه ست بن به براده رانی چاکه کاره وه چونکه به پاستی نه وانه پشتگیریت لیده کهن له دنیا و دواپوژدا ، ئایا گویناگریت بو قسه ی دۆزه خیه کان که ده لین : لیره دا کهس نییه تکا و پجامان بو بکات ، وه براده ری کی دۆست و دلسۆزیشمان نییه پشتگیریمان لیبکات .

^(۸۵) مسند أحمد : (۳ / ۳۸) ، وصحيح سنن الترمذي رقم : (۲۳۹۵) وصحيح سنن أبي داود رقم : (۴۸۳۲) وحسنه الترمذي والبخاري في شرح السنة : (۱۳ / ۱۶۹) وابن مفلح في الآداب الشرعية : (۳ / ۵۶۱) والألباني .

^(۸۶) كتاب العزلة ص : (۱۴۲) .

^(۸۷) كتاب الإخوان ص : (۱۱۰) رقم : (۲۵) .

^(۸۸) كتاب العزلة ص : (۱۴۴) .

^(۸۹) تحاف السادة المتقين : (۶ / ۱۳۱) .

^(۹۰) إحياء علوم الدين : (۲ / ۱۶۰) .

* وه (الغزالي) په حمه تی خوی لیبیت له کتیبی (الإحياء) دا وتویه تی : (عيسى ابن مريم عليه السلام) فه رمویه تی : (جالسوا من تذكركم الله رؤيته ، ومن يزيد في عملكم كلامه ، ومن يرغبكم في الآخرة عمله)^(۹۱).

واته : له گه ل که سانی کدا دابنیشن که وا خواتان بیربکه ویته وه به بینیان ، وه کرده وه تان زیاد بکات به قسه یان ، وه هاندهرت بن بو دواړوژ به کرده وه یان .

* وه (الحسن البصري) په حمه تی خوی لیبیت فه رمویه تی : (ما ازداد أحد منكم أحق في الله إلا ازداد درجة)^(۹۲).

واته : هیچ یه کی که له نیوه نی یه براده ریکی له بهر خوا زیاد بکات نیلا به هویه وه پله یه که به رز ده بیته وه .

* وه (أبو الدرداء رضي الله عنه) فه رمویه تی : (لولا ثلاث لأحببت أن أكون في بطن الأرض لا على ظهرها : لولا إخوان لسي يأتونني ينتقون طيب الكلام كما ينتقي طيب التمر ، أو أعفر وجهي ساجداً لله ، أو غدوة أو روحة في سبيل الله عز وجل)^(۹۳).

واته : نه گهر له بهر سئ شت نه بوايه ت نه وا پیمخوش بوو له ژیر زه ویدا ببوايه م نه که له سهر زه وی : نه گهر براده رانیکم نه بوايه ت که دین بو لام و وته ی خو شم بو ه لده بژیرن هه روه کو چو ن خورمای خو شم بو ه لده بژیرن ، یان پوومه تم خو لاوی ده که م له کاتی سوجه دا بو خوا ، یان هه نگاویکی پویشتن یان گه رانه وه له پیناوی خوادا بنیم .

* وه (محمد بن واسع) په حمه تی خوی لیبیت فه رمویه تی : (ما بقي في الدنيا شيء ألدُّ به إلا الصلاة جماعة ، ولقي الإخوان)^(۹۴).

واته : له دنیا دا هیچ شتی که نه ماوه چیژی لیبینم نیلا نوژ له جه ماعه تدا و گه یشتن به براده ران نه بیته .

* وه (بلال بن سعد) په حمه تی خوی لیبیت فه رمویه تی : (أخ لك كلما لقيك ذكرك بحظك من الله خير لك من أخ كلما لقيك وضع في كفك ديناراً)^(۹۵).

واته : براده ریکت که وا هه ر کاتیک پیته بگات به شی خو ت له لای خوا بیر خاته وه چاک تره بو ت له براده ری که که وا هه ر کاتیک پیته بگات دیناری که بخاته ناو دهسته وه .

* وه پرسپار کراوه له هه ندیک له دانایان : (أي الكنوز خير ؟ قال : أمّا بعد تقوى الله ، فالأخ الصالح)^(۹۶).

واته : چ گه نجینه یه که (چ شتیکی به نرخ ی هه لگیرو) چاک تره ؟ فه رموی : له خوا ترسان نه نجا براده ری چاک .

* وه وتراوه به (سفيان) په حمه تی خوی لیبیت : (ما ماء العيش ؟ قال : لقاء الإخوان)^(۹۷).

واته : ناوی ژیان بریتی یه له چی ؟ نه ویش فه رموی : گه یشتن به براده ران .

* وه هه ندیک له پیشین (سه له ف) فه رمویه تی : (أعجز الناس من قصر في طلب الإخوان ، وأعجز منه من ضيع من ظفر به منهم)^(۹۸).

واته : بی دهسه لات ترینی خه لک نه و که سه یه که که مته رخه می بکات له گه ران به دوا ی براده ردا ، وه له و بی دهسه لات تر نه و که سه یه که وا نه گهر براده ری چاکی دهست که وت له دهستی بدات .

* وه وتراوه به (محمد بن واسع) په حمه تی خوی لیبیت : نایا چاکترین کرده وه له دنیا دا کامه یه ؟

^(۹۱) المصدر السابق : (۲ / ۱۵۹) .

^(۹۲) المطالب العالیة : (۴ / ۱۰) .

^(۹۳) الزهد للإمام أحمد ص : (۱۳۵) .

^(۹۴) الزهد للإمام أحمد ص : (۳۱۳) .

^(۹۵) الزهد لابن المبارك ص : (۱۶۷) ، والحلیة : (۵ / ۲۲۵) .

^(۹۶) كتاب الإخوان ص : (۱۳۳) رقم : (۶۱) .

^(۹۷) روضة العقلاء ص : (۹۳) .

^(۹۸) الإحياء : (۲ / ۱۸۰) .

ئه ویش فه رموی : (صحبة الأصحاب ، ومُحادثة الإخوان إذا اصطحبوا على التقي والبرِّ فحينئذٍ يذهب الخلاف من بينهم) (۹۹).

واته : هاوهرییه تی کردنی هاوهریانی چاک ، وه قسه کردن له گه ل براده راندا نه گه ر براده ریته که یان له سه ر خوا ترسان و چاکه کاری بیت نه واته و کاته نا کوکی نیوانیان نامینیت .

* وه (مالك بن دينار) په حمه تی خوی لیبیت فه رموییه تی : (إِنَّكَ إِنْ تَنْقَلَ الْأَحْجَارَ مَعَ الْأَبْرَارِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَأْكَلَ السَّخِيسَ مَعَ الْفُجَّارِ ، وَأَنْشُد :

وصاحب خيار الناس تنج مسلماً

وصاحب شرار الناس يوماً فتندما) (۱۰۰).

واته : به پاستی نه گه ر تو له گه ل چاکه کاراندا به رد بگوژیته وه چاک تره بوت له وه ی که وا خورما و پون بخویت له گه ل خراپه کاراندا ، نه نجا نه م به یته ی خوینده وه :

"هاوهرییه تی چاکترینی خه لک بکه به سه لامه تی پرگارت ده بیت .. وه بو ته نها رۆژیکیش هاوهرییه تی خراپترینی خه لک بکه په شیمان ده بیت وه "

* وه (هلال الرأي) په حمه تی خوی لیبیت فه رموییه تی : (أوثق المودات ما كان في الله عز وجل) (۱۰۱).

واته : به هیژترین دوستایه تی نه وه یه که وا له پیناوی خوی گه ورده دا بیت .

* وه (المأمون) فه رموییه تی : (إِنْ غَلَبَ شَيْءٌ عَلَى حُبِّ الْمَالِ وَالْوَلَدِ فَلَاخُ الصَّالِحِ) (۱۰۲).

واته : نه گه ر شتیك هه بیت که زال ببیت به سه ر خو شه ویستی مال و مندالدا نه و براده ری چاکه .

* وه (سفيان الثوري) په حمه تی خوی لیبیت نه م دوو به یته ی ده خوینده وه :

ابل الرجال إذا أردت إخوانهم

وتوسمن أمورهم وتفقد

فإذا وجدت أخوا الأمانة والتقى

فيه اليمين قرير عين فاشدد (۱۰۳)

واته : نه گه ر ویستت براده ریته پیاوانیک بکه یته نه و تاقیان بکه ره وه ..

حال و کاریان ده ست نیشان بکه و به دوایدا بگه ری ..

جا نه گه ر بینیت براده ریکی ده ست و زمان پا که و له خوا ترسه ..

نه و به هه ردوو ده ستت به توندی بیگره خوت بو نه وه ی چاوه کانت تو قره بگریت .

* وه (محمد بن عمران) په حمه تی خوی لیبیت فه رموییه تی :

وما المرء إلا بإخوانه

كما تقبض الكف بالمعصم

ولا خير في الكف مقطوعة

(۹۹) كتاب الإخوان ص : (۱۲۸) وكتاب المتحابين في الله ص : (۳۰) .

(۱۰۰) تفسير القرطبي : (۲۷/۱۳) ، وهو في روضة العقلاء ص : (۱۰۰) بدون البيت .

(۱۰۱) تهذيب تاريخ دمشق : (۱ / ۴۳۹) .

(۱۰۲) حجة الرضا في التسليم لما قدر الله وقضى للغرناطي : (۳ / ۶۸) .

(۱۰۳) كتاب الإخوان ص : (۱۱۵) وروضة العقلاء ص : (۱۰۵) .

ولا خير في الساعدِ الأجدم^(۱۰۴)

واته : مروف هيج نيه ئيلا به برادره كانيه وه نه بيت .. ههر وه كو چون به مه چك له پ ده كه يت به مشت ..

وه هيج سووديك له له پيه براوهدا نيه .. وه هيج سووديك له بازوي گهر و براوهدا نيه .

* وه هه نديك له شاعيران وتويانه :

تَجَبَّبَ قَرِينِ السَّوِّءِ وَاصْرَمَ حِبَالَهُ

فَإِنْ لَمْ تَجِدْ عَنْهُ مَحِيصًا فَدَارَهُ

وَاحِبِّ حَبِيبِ الصَّدَقِ وَاحْذَرْ مَرَاءَهُ

تَلَّ مِنْهُ صَفْوَ الْوَدِّ مَا لَمْ تُمَارَهُ^(۱۰۵)

واته : خوت به دوور بگره له برادره خراپ و په يوه ندى له گهلدا بچرپنه .. وه نه گهر ريگا چارهت نه بوو نه و ژيانى

له گهلدا بگوزهرينه ..

وه خوشه ويستی راستت خوشبویت و ناگاداريش ببه له وهى كه مشت و مړى له گهلدا بكه يت .. چونكه به و شيوازه

دوستايه تي پاكه ليته وه ده ست ده كه ويته نه گهر مشت و مړى له گهلدا نه كه يت .

* وه يه كيكي تر وتويه تي :

اصْحَبْ خِيَارِ النَّاسِ أَيْنَ لَقَيْتَهُمْ

خَيْرُ الصَّحَابَةِ مَنْ يَكُونُ ظَرِيفًا

وَالنَّاسُ مِثْلُ دَرَاهِمٍ مَيَّرَتْهَا

فَرَأَيْتَ مِنْهَا فِضَّةً وَزَيْوْفًا^(۱۰۶)

واته : هاوهر پيه تي چاكترينى خه لك بكه له ههر كوويه كدا پييان گه شتيت .. چاكترين هاوهرى نه و كه سه يه كه واپك و پيك

و سه رنج راکيش بيت ..

خه لكى وه كو ديره م وان له كاتيكدا كه و جيايان ده كه يته وه .. له ناويدا زيوى ره سهن و ساخته ش (مزه وهر) ده بينيت

برام له كوتاييدا ده ئيم :

خوت په يوه ست بكه به هاومه جليس و برادره خير ويست و چا كه كار و نه مهش له ناخى خوتدا جيگير بكه ، وه سوود

بيينه له زانست و ره وشت و كرده وه كانيان ، وه خوت روشنبر بكه به بوچوون و رينمايه كانيان ، وه نه وهش له بير ناكم

كه و ده بيت صهبر و نارام گرنتت ياد خه مه وه له سه ر نه و نازار دان و كه م و كورپانه ي كه له لايه ن هه نديكيانه وه ده بينيت

به هوى زالبوونى ناته واوى به سه ر يانه وه ، هه روه ها به هوى جياوازي ته بيعهت و ره وشت و ناكاريانه وه .

وه به رده وام نه م نايه ته به يته ره پيش چاوى خوت و به يته به سه ر لاپه ره كاني دلندا كه و خواى گه و ره تييدا

فه رموييه تي : ﴿وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ، وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوْنَهُ وَكَانَ أُمْرُهُ قُرْطًا ﴿٢٨﴾ [سورة الكهف] .

واته : نارام بگره له گهل نه و كه سانه دا كه و خواى په روه ردگاريان ده په رستن و لى ده پارپنه وه * به به يانيان و ئيواران

به مه به ستى په زامه ندى و پاداشتى په روه ردگاريان ، وه چاوه كانت تيمه په پينه لايان به مه به ست جوانى ژيانى دونيا ، وه

^(۱۰۴) روضة العقلاء ص : (٦٨) .

^(۱۰۵) تفسير القرطبي : (١٣ / ٢٦) .

^(۱۰۶) روضة العقلاء ص : (١٠٢) و تفسير القرطبي : (١٣ / ٢٦) .

گوپرايه لي ئه و كه سانه مه كه كه وا بي ئاگامان كردوون له ياد و بهرنامه كه ي خوا و شويني ئاره زوي خويان كه وتوون و بهرزه و نديه كاني دين و ژيني خويان له دهست داوه و فه وتانديو يانه .

داواكارم له خوي گه و ره كه وا هاومه جليس و برادهر ي چا كه كار ئه وانه ي دهستان دهگرن به ره و به خته وهر ي دونيا و دواپوژ بۆ من و ئيوهش به نسيب كات ، وه كردني چا كه و خيره كان و وازهينان له خراپه كانمان پي ببه خشيت ، وه بمانكاته كليلى كردنه وه ي ده رگاي چا كه و داخستني خراپه ، وه هه ره موومان كو بكاته وه له جيگاي په حمهت و ميه ره باني خوي .. آمين .

وصلی اللہ وسلم علی نبینا محمد

وعلی آلہ وصحبہ أجمعین

ته واو بووم له وه رگيراني ئه م ناميلكه يه

له پيش نوپزي مه غريبي پوزي شه ممه پي كه وتي :

۲۷ / ۴ / ۱۴۲۹ ك

۳ / ۵ / ۲۰۰۸ ن

(باوكي فيردهوس محمد عبد الرحمن لطيف) / كه لار

پاشکو :

باشترین هاوړی بیدهنگ کتیبه

و

هه لگرانی زانستی شهرعی و پهیره و کارانی سوننه ت باشترین هاوړی و هاومه جلیسن

به پینووسی
محمد عبد الرحمن لطیف

باشترین هاوړی بیدهنگ کتیبه

هه ندیک له دانایان وتویانه : (الکتاب خیر جلیس) واته : کتیب باشترین هاومه جلیس و هاوړییه .
مه به سستیش به وشه ی (کتیب) لیره دا نه و کتیبه یه که زانستی به سوود و راست و په سه نی له خو گرتبیت ، زانستیک
که سوودی دین و ژینی تیدا به رقه رار بیت ، ناشکراشه که (زانستی شهرعی) سهروه ری هه موو زانسته به سووده کانه و
به خته وه ری ژین و دینی پیوه به نده .

پیناسه ی زانست :

- ۱ - ئیمامی (محمد بن عبد الوهاب) فهرموویه تی : (العلم هو : معرفة الله ومعرفة نبيه محمد ﷺ ومعرفة دين الإسلام بالأدلة) .
واته : زانست بریتییه له : ناسینی خوا و ناسینی پیغه مبه ره که ی (محمد ﷺ) و شاره زا بوونه له ئاینی ئیسلام به به لگه وه
- ۲ - وه پیشه وا (ابن القيم) فهرموویه تی : (العلم قال الله قال رسولُه قال الصحابةُ ...) .
واته : زانست بریتییه له : فهرمووده ی خوا و فهرمووده ی پیغه مبه ر و فهرمووده ی صحابه ...
- ۳ - وه ئیمامی (الأوزاعي) فهرموویه تی : (العلم ما جاء عن أصحاب مُحَمَّد ﷺ، وما لم يَجِءَ عن أصحاب مُحَمَّد ﷺ
فليس بعلم) .

واته : زانست نه وه یه که له صحابه کانی پیغه مبه ره وه (ﷺ)

هاتبیت ، وه نه وه ی که له صحابه کانی پیغه مبه ره وه (ﷺ) نه هاتبیت نه وا علم و زانست نه یه .

۴ - وه ئیمامی (شافعی) فهرموویه تی :

(كُلُّ الْعُلُومِ سِوَى الْقُرْآنِ مَشْغَلَةٌ

إِلَّا الْحَدِيثَ وَإِلَّا الْفَقَهَ فِي الدِّينِ

العلم ما كان فيه قال حدثنا

وما سوى ذلك وسواس الشياطين .

واته : هه موو زانسته کان جگه له قورئان خو خه ریک کردنه .. تهنه هه رمووده و تیگه یشتن و شاره زان بوون له دین نه بیئت

زانست نه وه یه که تییدا بوتریت پیغه مبه ر (ﷺ) هه رموویه تی و جگه له مهش هه مووی وه سوه سه ی شه ی تانه .

۵ - وه ئیمامی (ابن حجر العسقلانی) هه رموویه تی : (المُرَاد بِالْعِلْمِ : الْعِلْمُ الشَّرْعِيُّ الَّذِي يُفِيدُ مَعْرِفَةَ مَا يَجِبُ عَلَى الْمُكَلَّفِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِ فِي عِبَادَاتِهِ وَمَعَامَلَاتِهِ ، وَالْعِلْمُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَصِفَاتِهِ وَمَا يَجِبُ لَهُ مِنَ الْقِيَامِ بِأَمْرِهِ ، وَتَنْزِيهِهِ عَنِ النَّقَائِصِ ، وَمَدَارُ ذَلِكَ عَلَى التَّفْسِيرِ وَالْفَقْهِ وَالْحَدِيثِ) "فتح الباری شرح صحیح البخاری" : (۱ / ۱۸۷) .

واته : مه به ست به زانست : زانستی شه رعیه که سودی شاره زابوونی تی دایه له وهی که پیویسته له سهر هه موو موسلمانیکه ئه رکه له سهر (ته کلیف لی کراو) له بواری ئاینه که یدا له په رسته نه کانی و له هه لئس و که وه ته کانیدا ، وه زانیاری دهر باره ی خوی گوره و سیفه ته کانی و نه وهی که پیویسته له سهری له پیناوی ئه ودا پیی هه لئسیت له فرمانه کانی و پاک پارگرتنی له که م و کوپی ، وه هه موو نه وانهش راوه ستاون له سهر : ته فسیر و فقه و هه رمووده .

هه لگرانی

زانستی شه رعیه و پهیره و کارانی سوننه ت

باشترین هاویری و هاومه جلیسن

باشترین هاویری و هاومه جلیس و برادر بۆ مروؤف نه و که سانه ن که وا دوو شتیان تییدا به دی ده کریت (زانستی به سوود و کرده ی چاک / العلم النافع والعمل الصالح) ، نه مهش تهنه و تهنه له (هه لگرانی زانستی شه رعیه و پهیره و کارانی سوننه ت) دا نه وانه ی که حه ق و راستیه کان ده زانن و کرده وه شی پیده که ن (يعلمون الحق ويعملون به) ده بینته وه .

خوی گوره بوی دیاری و ده ست نیشان کردوین باشترین هاویری کین و به چیش له گه ل نه وانه ده بین ، نه ویش له م ئایه ته دایه که تییدا هه رموویه تی : ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ [سورة النساء] .

واته : هه ر که سیک گوپرایه لی خوا و پیغه مبه ر بکات نه و له گه ل نه و که سانه دا ده بیئت که خوا نیعمه تی خوی پی به خشییون له پیغه مبه ران و راستگویان و شه هیدان و پیاوچاکان ، وه نه وانهش باشترین هاویرین . له بهر گرنگی و بایه خی نه م بابه ته ده بینن خوی گوره فیری کردوین که وا له نویره کانماندا به لایه نی که مه وه روژانه حه فده (۱۷) جار داوای لیبکه ین هیدایه تمان بدات و رینماییمان بکات بۆ سهر ریگای نه وانه ی نیعمه تی خوی پی به خشییون که باشترین هاویرین :

﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾﴾ [سورة الفاتحة] .

واته : خویه رینماییمان بکه بۆ سهر ریگای راست .. ریگای نه وانه ی که نیعمه تی خووتت پی به خشییون ، نه که نه وانه ی که لییان تووره بویت و نه که نه وانهش که گوپرا بوون^(۱) .

هوی تووره بوونی خوا له جووله که کان ده گه ریته وه بۆ نه وهی که نه وان زانستیان پی بوو به لام کرده وه یان پی نه ده کرد !

وه هوی گوپرا بوونی گاوره کانیش ده گه ریته وه بۆ نه وهی که نه وان کرده وه یان ده کرد به لام به بی زانست !

(۱) پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هه رموویه تی : ((المغضوب عليهم اليهود والضالين النصارى)) [سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (۳۲۶۳)] .

واته : نه وانه ی که خوا لییان تووره بووه بریتین له جووله که ، وه نه وانه ی که گوپرا بوون بریتین له گاوره کان .

به لأم نه وانه ی که خوا نيعمه تی خوئی پی به خشيون له (پیغه مبه ران و راستگويان و شه هيدان و پياوچاکان) زانستی به سوویديان پی بووه و له هه مان کاتدا کرده وهی چاکیشيان کردوه به و زانسته به سووده ، بویه خوی گه وره نه و پریزه ی لی ناوان و فه رمانی به ئیمه ش کردوه که داوی لی بکه یین پینماییمان بکات بۆ سه ر پریگا راسته که ی نه وان بۆ نه وه ی ببین به هاو پری نه وان له دونیا و قیامه تدا .

* یه کی که له پیشه وایانی سه له ف (ابن شَوَّذَب) په حمه تی خوی لی بی ت فه رموویه تی : (إِنَّ مِنْ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَى الشَّابِّ إِذَا نَسَكَ أَنْ يُؤَاحِيَ صَاحِبَ السُّنَّةِ يَحْمِلُهُ عَلَيْهَا) (۱).

واته : به راستی هه ندیک له نيعمه ته کانی خوا به سه ر گه نجه وه له کاتیکدا پیده گات نه وه یه که براده ری تی که سی که له هه لگرانی سوننه ت بکات بۆ نه وه ی په روه رده ی بکات له سه ری .

* یه کی که تر له پیشه وایانی سه له ف (أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِي) په حمه تی خوی لی بی ت فه رموویه تی : (إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْحَدَثِ وَالْأَعْمَى أَنْ يُوقَفَهُمَا اللَّهُ لِلْعَالَمِ بِالسُّنَّةِ) (۲).

واته : به راستی به خته وه ری گه نج و که سی که که زمانی عه ربه ی نه زانیت له وه دایه که خوا زانایه کی شاره زا به سوننه تی بۆ پری بکات که تی بی بگه یه نی ت و په روه رده ی بکات له سه ری .

له مه وه بۆ مان پرون و ئاشکرا ده بی ت که وا هاو پری ته تی کردنی شاره زایان به سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ) و شوینکه وتوانی نه وانه ی که به رده وام داکوکی ده که ن له زیندوو کردنه وه و پهیره و کردنی سوننه ته کان کاریگه ری به رچاویان هه یه له سه ر ژیان و داهاتووی لاوان بویه زانایانی پیشین زۆر بایه خیان پی داوه و جه ختیان له سه ر کردوه ته وه ، چونکه به هاوشیوه ی نه م جوړه هاو پری ته تی و براده ری ته تی خوی گه وره گو مریان پزگار ده کات و هیدایه تی لاپری بووان ده دات بۆ سه ر پری گای راست که بریتی یه له زانستی به سوود و کرده وه ی چاک .

زانستی به سوود و کرده وه ی چاک

په یامی پیغه مبه رمانه (ﷺ)

خوی په روه ردار فه رموویه تی : ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ [سورة التوبة : ۳۳ ، وسورة الصف : ۹] .

هه روه ها فه رموویه تی : ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾ [سورة الفتح : ۲۸] . واته : خوی په روه ردار پیغه مبه ر که ی ناردوه به (پینمای) و (دین داری راسته قینه) بۆ نه وه ی دینه که ی سه رکه ویت به سه ر هه موو دین و ئاینه کانی تر دا نه گه ر چی موشریک و هاوه ل بریاده ره کانیش پینان ناخوش بی ت ، وه خواش به سه بی ت به شاهید .

ئیامی (ابن کثیر) فه رموویه تی : (فَالْهُدَىٰ هُوَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ، وَدِينِ الْحَقِّ هُوَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ) (۴) .

(۱) شرح أصول السنة للالکائی رقم : (۳۱) .

(۲) شرح أصول السنة للالکائی رقم : (۳۰) .

(۳) تفسیر ابن کثیر : (۴ / ۱۷۱) .

سویدی که : ئیامی (ابن کثیر) له ته فسیری نه م نایه ته دا : ﴿يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ [سورة الأحقاف] فه رموویه تی : ﴿يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ﴾ له بیروباوه ر و هه واله کاندا ، ﴿وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ له کرداره کاندا ، چونکه قورئان دوشتی تی دایه : هه وال و داواکاری ، جا هه واله کانی راستن و داواکاریه کانیشی داد په روه رانه ن ، هه روه ک چۆن خوی گه وره فه رموویه تی : ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا﴾ ، وه هه روه ها فه رموویه تی : ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ﴾ فَالْهُدَىٰ هُوَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ، وَدِينِ الْحَقِّ هُوَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ ، به هه مان شیوه جنۆکه کانیش ووتیان : ﴿يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ﴾ واته :

واته : (پښمايي) بريتيه له : زانستي به سوود (العلم النافع) ... (دين داري راسته قينهش) بريتيه له كرده وهی چاكه (العمل الصالح) .

هروه ها فهرموويه تي : (فَالْهُدَىٰ هُوَ مَا جَاءَ بِهِ مِنَ الْإِخْبَارَاتِ الصَّادِقَةِ وَالْإِيمَانِ الصَّحِيحِ وَالْعِلْمِ النَّافِعِ ، وَدِينِ الْحَقِّ هُوَ الْأَعْمَالُ الصَّالِحَةُ الصَّحِيحَةُ النَّافِعَةُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) (۵) .

واته : (الهُدَىٰ / پښمايي) بريتيه له وهی كه پيغه مبر ﷺ پيى هاتوه : له هواله راسته كان و باوهري دروست و زانستي به سوود ، (وَدِينِ الْحَقِّ / دين داري حق و راسته قينه) بريتيه له كرده وه چاك و راست و به سووده كان له دونيا و دواړوژدا .

وه هروه ها فهرموويه تي : (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ أَي بِالْعِلْمِ النَّافِعِ وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ ، فَإِنَّ الشَّرِيعَةَ تَشْتَمِلُ عَلَى شَيْئَيْنِ : عِلْمٍ وَعَمَلٍ ، فَالْعِلْمُ الشَّرْعِيُّ صَحِيحٌ .. وَالْعَمَلُ الشَّرْعِيُّ مَقْبُولٌ) (۶) .

واته : مه به ست به (الهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ) بريتيه له زانستي به سوود و كرده وهی چاك ، چونكه شهريه تي نيسلام دوو شتي له خو گرتوه : زانست و كرده وه ، جا زانستي شهري راسته .. وه تنها كرده وهی شهريش وهرده گريت .

* شيخ (عبد الرحمن السعدي) په حمه تي خواي لبييت فهرموويه تي : (صُحْبَةُ الْأَخْيَارِ : تَوْجِبُ الْعُلُومَ النَّافِعَةَ ، وَالْأَخْلَاقَ الْفَاضِلَةَ ، وَالْأَعْمَالَ الصَّالِحَةَ ، وَصَحْبَةُ الْأَشْرَارِ تَحْرِمُ مِنْ ذَلِكَ أَجْمَعُ) (۷) .

واته : هاوهر پييه تي كردني چاكه كاران : زانسته به سووده كان و په وشته جوانه كان و كرداره چاكه كان مسوگه ر دهكات ، وه هاوهر پييه تي كردني خراپه كاران له هه موئه وانه بي به ش و مه حرومت دهكات .
* له كو تايبدا ده ليم :

نایا پيټ خو شه له گه ل كام له مانه دا بيت :

الرحمن	يان	الشیطان
أهل الإيمان	يان	أهل الكفر
أهل التوحيد	يان	أهل الشرك
أهل السنة	يان	أهل البدعة
أهل الطاعة	يان	أهل المعصية
أصحاب الجنة	يان	أصحاب النار

﴿ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ﴾ [سورة آل عمران] .

هاليه پي به هه شته

www.ba8.org

له دوعاي خير بي به شمان مه كهن

پښمايي دهكات بو حق (له بيرو باوه رپدا / فسي الاعتقادات) ، ﴿وَأَلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ واته : پښمايي دهكات بو پيگاي راست (له كرداره كاندا / فسي العمليات) .

(۵) تفسير ابن كثير : (۲ / ۱۳۵) عند تفسير الآية (۳۳) من سورة التوبة .

(۶) تفسير ابن كثير : (۴ / ۲۰۴) عند تفسير الآية (۲۸) من سورة الفتح .

(۷) بهجة قلوب الأبرار ص : (۲۲۶) .